Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het voorstel van wet van de leden Halsema en Van Gent tot wijziging van de Wet arbeid en zorg (babyverlof) (31071).**

(Zie vergadering van 26 juni 2008.)

De **voorzitter**: Behalve de indieners heet ik welkom de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en in de ondersteuning in vak-K mevrouw Post en mevrouw Kohlmann. Er staan negen sprekers op de lijst. De heer Van der Vlies heeft zich als spreker afgemeld.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Mevrouw **Agema** (PVV): Voorzitter. Ik dank nogmaals de initiatiefneemsters voor het uitbreiden van het kraamverlof voor vaders en meemoeders, mevrouw Halsema en mevrouw van Gent. Wat mij betreft is het vandaag een feestelijke dag. We zijn er dan ook tevreden mee dat GroenLinks de voorstellen van de PVV heeft overgenomen. Daarmee zijn ook onze bezwaren weggenomen: geen twee weken maar één werkweek, en net als het bevallings-, zwangerschaps- en adoptieverlof gefinancierd uit het WW-fonds. Ik kan daarom het door mij ingediende amendement intrekken. Volgens mij betekent dit ook dat er vandaag in de Kamer een meerderheid is voor babyverlof. Dat is natuurlijk een heugelijk gegeven. Het krijgen van een kindje is een intense, feestelijke en intensieve gebeurtenis. Wij wensen alle vaders en meemoeders veel geluk en rust toe tijdens de vijf, in plaats van twee, dagen verlof na de geboorte van hun kindje.

□

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Voorzitter. De GroenLinks-fractie vindt het vandaag ook een heel heugelijke dag. We zijn hier vandaag bijeen voor de tweede termijn van ons initiatiefwetsvoorstel babyverlof. Het lijkt erop dat wij daarvoor een meerderheid kunnen gaan krijgen. Het babyverlof is voor GroenLinks een noodzakelijke, eerste stap op weg naar een moderne, ontspannen samenleving, waarin mannen en vrouwen samenwerken en waarin mannen en vrouwen ook samen zorgen. Niet alleen voor kleine baby's, maar ook voor grotere kinderen, voor vrienden en voor hun ouders. Als het aan ons ligt, is dit dus de eerste stap en gaan wij ook verder op weg naar betaald ouderschapsverlof, naar zorgverlof dat ook voor alleenstaanden toegankelijk wordt, naar deeltijdbanen die meer lonend worden voor mensen en naar verdere flexibilisering van werktijden.

De emancipatieprestaties van Nederland zijn niet echt indrukwekkend te noemen. Nederland bungelt onderaan als het gaat om het aantal vrouwelijke managers, het aantal vrouwelijke hoogleraren en het beloningsverschil tussen mannen en vrouwen. In Nederland is het verschil in gewerkte uren tussen mannen en vrouwen het grootst van de gehele Europese Unie. Ons verlofbeleid is daar mede debet aan. Als het gaat om babyverlof of vaderverlof, bungelt Nederland helemaal onderaan. Portugal, Finland, België, Groot-Brittannië, Denemarken, Noorwegen, Frankrijk, Zweden, Hongarije, IJsland, Slovenië, Roemenië, Letland en Estland hebben het allemaal beter geregeld dan Nederland. Ik beperk mij dan nog in mijn selectie. Een volledige opsomming van landen die het beter hebben geregeld, zou nog langer duren.

Het lijkt erop dat dit kabinet niet wil toetreden tot de 21ste eeuw. Dit kabinet, minister Donner voorop, gaat volkomen voorbij aan de norm die de overheid stelt met wet- en regelgeving. Vooralsnog is de norm: kinderen zijn van mama. Papa's kunnen na een dagje bijkomen en een dagje geboortekaartjes versturen gerust weer aan het werk. Gek hè, dat vervolgens vooral moeders onbetaald ouderschapsverlof opnemen en dat vooral moeders zich geroepen voelen om mee te draaien op school als voorleesouder, in de schoonmaakploeg of als knutselpiet in december.

Van ChristenUnie tot CDA en van PvdA tot PVV: in het verleden waren zij allemaal voor uitbreiding van het kraamverlof. Het doet mij deugd dat de PVV net in ieder geval volmondig haar steun heeft uitgesproken. Alleen de VVD is tegen. Die moet wel ervoor geprezen worden dat ze consequent tegen is, maar de VVD is tegen.

Het CDA diende in 1999 al een motie in om het betaald kraamverlof uit te breiden. D66 en de PvdA waren nog eerder, namelijk in 1995. Niet de minste kopstukken uit die partijen hebben zich in het verleden echt voorstander van een uitgebreider kraamverlof getoond. De huidige staatssecretaris, mevrouw Bijleveld-Schouten, zei: "Wij blijven erbij dat het belangrijk is dat vaders ook in de beginfase nadat een kind is geboren wat meer mogelijkheden hebben om thuis te zijn. Het gaat ook om het wennen aan de nieuwe situatie. (...) Ik heb tijdens het vorige overleg gepleit voor een week verlof." Ik ben heel benieuwd hoe de CDA-fractie nu daarover denkt.

Huidig staatssecretaris Bussemaker zei: "Een bevalling duurt al snel een dag en dan kan iemand nog rennen naar de burgerlijke stand. Van feitelijk kramen komt dan niet zoveel." Ik ben heel benieuwd hoe de PvdA-fractie nu daartegen aankijkt.

Tot slot zei minister Rouvoet een jaar of twee geleden dat het echt belangrijk is dat wij het aantrekkelijker maken voor vaders om verlof op te nemen, met name als de kinderen net geboren zijn. Ik ben ook in dit geval benieuwd wat de ChristenUnie nu daarover in te brengen heeft.

De GroenLinks-fractie betreurt het zeer dat deze partijen met de tijd eerder ouderwetser lijken te worden dan modern. Het zal duidelijk zijn dat GroenLinks de nota van wijziging steunt, maar het wel jammer vindt dat het kraamverlof nu beperkt wordt tot één week. Ik vraag de indieners dan ook hoe zich dit gaat verhouden tot de EU-richtlijn over ouderschapsverlof die in ontwikkeling is. Volgens mij wordt daarin wel over twee weken gesproken. Ik zou graag een reactie hierop ontvangen. Wij realiseren ons echter dat het voor de haalbaarheid nodig lijkt. Wij vinden het in ieder geval belangrijk dat er hoe dan ook een uitbreiding komt: liever een kleine uitbreiding dan helemaal geen uitbreiding.

De GroenLinks-fractie kan zich ook vinden in de andere wijze van financiering. Die heeft zelfs het voordeel dat de pijn eerlijker verdeeld wordt over alle werkgevers. Dit is zeker voor het midden- en kleinbedrijf een goede zaak. Wij geven dus volop onze steun daaraan. De wijze van financiering is voor GroenLinks ook nooit een principieel punt geweest. Wij staan voor alle oplossingen open. Wij

vinden het WW-fonds dat nu wordt voorgesteld, een prima oplossing. Mochten sommige partijen in deze Kamer echter een principieel bezwaar daartegen hebben, dan is met ons te spreken over andere oplossingen die wellicht een breder draagvlak hebben. Het enige principiële punt is dat babyverlof hoe dan ook betaald dient te zijn. Als wij de uitbreiding van betaling niet regelen, wordt dit een nieuwe eliteregeling die alleen openstaat voor vaders en meemoeders met een hoog inkomen. Wij weten uit alle eerdere evaluaties dat de regeling maar heel weinig gebruikt wordt als je die niet betaalt.

Ik besluit mijn betoog met het indienen van een motie.

De **voorzitter**: De heer Meeuwis wil u een vraag stellen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Mag ik eerst even de motie indienen, als de heer Meeuwis dat goedvindt? Dan ben ik klaar.

De **voorzitter**: Nou, ik vind het goed, dus dat is prima.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel dat u het goed vindt. Dat is inderdaad de juiste volgorde.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet zelf stelt dat "een recht op betaling er is om te verzekeren dat verlof altijd kan worden opgenomen";

verzoekt de regering, te onderzoeken hoe verlofregelingen in het kader van arbeid en zorg beter toegankelijk kunnen worden gemaakt voor de lage en de lage middeninkomens in het algemeen en mannen in het bijzonder,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Sap. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 15 (31071).

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik heb een korte vraag. Wat mevrouw Sap zegt, snijdt wel wat hout.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Dank u wel.

De heer **Meeuwis** (VVD): Een bos hout. Je kunt echter ook gewoon vakantie opnemen, als je betaald verlof wilt hebben om de eerste dagen na de geboorte bij je zoon of dochter te zijn. Wij hebben in Nederland hartstikke veel vakantieregelingen, meer dan in Estland, Roemenië en Bulgarije. Ik weet niet of mevrouw Sap dat land ook noemde. Dat kan toch ook op die manier geregeld worden? Waarom moeten die regeling voor extra dagen er komen?

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Wij hebben in Nederland een vakantieverlof van om en nabij de vijf weken. De GroenLinks-fractie vindt dat niet te ruim. Wij vinden dat vakantie echt voor vakantie moet zijn. Aan de andere kant moeten er verlofregelingen zijn voor heel belangrijke gebeurtenissen in een mensenleven. In die gevallen wil je dat mensen even de tijd krijgen om daaraan te wennen. Daarom willen wij voor dit babyverlof een aparte financiering. Dat is een heel belangrijk doel. Mensen krijgen in hun leven niet elke dag een kind. De keuze voor een kind is mede bepalend voor de inrichting van je verdere leven. Wij vinden het heel belangrijk dat mannen vanaf het begin een binding met hun kind kunnen krijgen en dat zij direct betrokken zijn bij de opvoeding. Dat is van belang voor die mannen, maar ook voor hun vrouwen die daardoor de ruimte krijgen om actief te blijven op de arbeidsmarkt.

De heer **Meeuwis** (VVD): Dat is een nobel doel, maar dat bereik je niet in vijf dagen. Daarvoor zijn wel drie maanden per jaar nodig. Dat is dus geen goed argument in deze discussie.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik weet niet of ik nu goed begrijp dat de VVD-fractie pleit voor kraamverlof gedurende drie maanden per jaar.

Het gaat om de periode direct na de geboorte van het kind. Je moet je leven anders inrichten. Het gaat erom dat je een reële hoeveelheid tijd krijgt om aan dat leven te wennen. In Nederland zijn er bovendien regelingen om mensen in staat te stellen, arbeid en zorg goed met elkaar te combineren, waaronder het ouderschapsverlof en deeltijdwerk.

In de eerste dagen na de geboorte van een kind, komt het erop aan dat de vader het kind leert kennen, dat er een binding ontstaat en dat de vader de moeder kan ondersteunen in die nieuwe situatie. Daartoe moet het gezin de tijd hebben en er mogen dan geen financiële belemmeringen zijn. Het mag niet zo zijn dat een en ander alleen mogelijk is voor mensen die zich dat financieel kunnen permitteren.

De heer **Meeuwis** (VVD): Mevrouw Sap noemde de opvoeding van het kind en bij het kind zijn. Zoals gezegd, is dat niet in vijf dagen te regelen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik ben het met de geachte afgevaardigde eens dat je dat niet in vijf dagen regelt. Als de vader er in de eerste dagen na de bevalling niet is, is de kans echter groot dat er een ongelijke verdeling insluipt en dat daarin later geen verandering meer kan worden gebracht. Die eerste dagen zijn dus cruciaal.

□

Mevrouw **Smilde** (CDA): Voorzitter. Het is al een tijdje geleden dat wij een buitengewoon onderhoudend plenair debat hebben gevoerd over het initiatiefvoorstel van GroenLinks, waarbij er bij vlagen zelfs sprake was van cabaret door de indieners. De CDA-fractie heeft tijdens dat debat haar uitgangspunten duidelijk ingebracht. Het doel van het babyverlof delen wij, maar dat geldt niet voor de oplossing.

Met de indieners zijn wij van mening dat het belangrijk is om vaders meteen te betrekken bij de verzorging en de opvoeding van hun kind. Voor de uitwerking van dat uitgangspunt maken wij echter een andere keuze. Wij worden ook niet overtuigd door de wijzigingen in het

initiatiefwetsvoorstel. De keuze om een uitkering te verstrekken uit het Algemeen Werkloosheidsfonds vinden we principieel onjuist. Dat fonds is immers niet bedoeld voor het financieren van allerlei oneigenlijke zaken. Het is correct dat het zwangerschaps- en het bevallingsverlof uit dat fonds worden gefinancierd, maar daarvoor is een bijzondere reden te geven: de voormalige ziektewetverzekering moest worden ondergebracht op het moment dat de Wet arbeid en zorg in werking trad. De reden daarvoor was de gezondheid van moeder en kind. Dat geldt echter niet voor het babyverlof.

Aangezien de werknemers op dit moment geen WW-premie betalen, zal de rekening eenzijdig bij de gezamenlijke werkgevers terechtkomen. Bovendien is het niet kies om het AWf anno 2010 voor andere doeleinden aan te wenden. Er zijn namelijk bijna 500.000 werklozen. Graag willen wij horen wat de mening van de minister hierover is.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Mevrouw Smilde had in eerste termijn een groot bezwaar, namelijk de eenzijdige financiering door de werkgevers. Evenals de SP-fractie maakte zij zich zorgen over de kleine ondernemers. Dat probleem hebben de initiatiefnemers opgelost door op zoek te gaan naar een collectieve financiering. Mevrouw Smilde vindt dat echter ook geen goed idee. Op welke wijze wil zij een en ander financieren?

Mevrouw **Smilde** (CDA): In eerste termijn hebben wij inderdaad aangegeven dat de financiering eenzijdig aan de werkgevers wordt overgelaten. Nu stellen de initiatiefnemers een collectieve financieringswijze voor. Het genoemde fonds is echter voor geheel andere doelen bestemd dan voor het financieren van babyverlof. Overigens betalen de werknemers niet mee. Het zijn dan nog steeds de werkgevers die dat fonds vullen. In eerste termijn heb ik ook gezegd dat het niet nodig is om dit verlof volledig te betalen. Naar ons oordeel is het ook mogelijk om het via het ouderschapsverlof te regelen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vrees dat mevrouw Smilde gewoon niet wil. Het was haar eigen voorstel. Ik geloof dat zij al in 1999 het voorstel heeft ingediend dat er een wettelijk recht op betaald babyverlof zou komen. Vervolgens heeft zij gezegd: ik vind niet dat je de rekening eenzijdig bij de werkgevers kunt neerleggen. Het voorstel is daarna aangepast. Op dit moment klopt het dat werknemers geen premie betalen, maar al die jaren hiervoor hebben zij dat wel gedaan. Die pot is dus door werkgevers én werknemers gevuld. Ook op deze manier wil mevrouw Smilde het echter niet doen. Dan kan ik niet anders dan concluderen dat zij al die mensen, de ouders en werknemers, de 95% die daaraan behoefte heeft, gewoon in de steek laat.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Wij hebben er nooit twijfel over laten bestaan dat wij de kosten van betaald ouderschapsverlof niet eenzijdig bij de werkgevers willen leggen. Ook deze dekking is echter niet wat wij graag willen. Mevrouw Karabulut verwijst naar 1999, maar dat is ruim tien jaar geleden. In die tien jaar hebben wij het ouderschapsverlof en een wettelijk recht op deeltijd gekregen en hebben wij een heleboel verlofregelingen gekregen die er tien jaar geleden niet waren. Wij vinden dat dit vanuit het ouderschapsverlof moet worden betaald. Dat kan en dat is onze keuze. Ik kom daarop zo meteen terug. Het is niet onze keuze om het bij de werkgevers neer te leggen. Het is ook niet onze keuze om het uit het werkloosheidsfonds te betalen. Ik mag erop wijzen dat ik in eerste termijn bezwaar heb gemaakt tegen die financiering. Ik heb er niet bij gezegd dat ik elke andere collectieve financiering wel voor mijn rekening zou willen nemen. Dit overtuigt ons dus niet.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat is wel duidelijk, want u wilt gewoon niet overtuigd worden. U noemt als alternatieve financiering het ouderschapsverlof. Daarvan weet u toch ook dat het onbetaald is en voor het overgrote deel van de Nederlandse bevolking ontoegankelijk is? Heel veel ouders kunnen er simpelweg geen gebruik van maken, omdat u daarvan een eliteregeling hebt gemaakt.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Ik kom zo meteen terug op de vraag waarom ik toch voor het ouderschapsverlof kies.

Mevrouw **Agema** (PVV): Ziet mevrouw Smilde van het CDA haar partij als een partij voor het gezin? Dat is mijn eerste vraag. Mijn tweede vraag betreft het volgende. Gemiddeld 25 tot 28 vrije dagen per jaar voor een werknemer is wel iets anders dan de negentien recesweken per jaar die wij hier in de Kamer hebben, waarin je het misschien nog zou kunnen inpassen. Begrijpt het CDA dat 25 tot 28 dagen een heel krappe marge is om ook nog vrije dagen extra op te vragen voor een bevalling, voor een kindje dat net is geboren? Ten slotte: kan mevrouw Smilde nog eens uitleggen waarom zij het WW-fonds oneigenlijk noemt?

Mevrouw **Smilde** (CDA): Het CDA is inderdaad een gezinspartij. Wij hebben gezegd dat de verantwoordelijkheid primair bij ouders ligt. De overheid probeert daarbij op verschillende manieren behulpzaam te zijn. Er zijn inderdaad mensen die 28 dagen hebben, maar er zijn ook veel mensen die atv-dagen hebben. Wij hebben ouderschapsverlofregelingen, wij hebben de mogelijkheid om in deeltijd te werken, en ons lijkt dat dit hieraan gekoppeld zou kunnen worden. Zoals ik al heb gezegd, is het doel van het werkloosheidsfonds dat mensen die helaas geen werk hebben, daaruit een uitkering krijgen. Op dit moment loopt dat aantal op. Dan vind ik het gewoon niet kies om het werkloosheidsfonds erbij te betrekken. Mooier kan ik het niet maken.

Mevrouw **Agema** (PVV): Ik concludeer dat het CDA een van de weinige kansen die het heeft om zijn sociale gezicht te laten zien, om zijn warme gezicht te laten zien en om eens iets te doen voor de gezinnen voor wie het zegt op te komen, keihard laat liggen en zo'n beetje de meest rechtse lijn aanhoudt. Het laat in ieder geval jonge gezinnen keihard in de kou staan.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Het is natuurlijk een kwestie van definitie wat je sociaal vindt. Wij hebben het ouderschapsverlof als mogelijkheid uitgebreid van 13 naar 26 weken en wij hebben een groot aantal verlofregelingen. Wij hebben ervoor gekozen dat ouders het op deze manier kunnen doen. Ik vermag niet in te zien waarom het sociale gezicht van het CDA opgehangen moet worden aan vijf dagen vaderverlof, pardon, babyverlof.

Smilde

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Het CDA is voor het klassieke gezin. Misschien is dat een antwoord op de vraag van mevrouw Agema.

Ik heb een andere vraag. Wij zijn ook voor een modernere vorm van gezinnen. Ik begrijp dat de CDA-fractie op zichzelf sympathiek staat tegenover het babyverlof, maar dat de financiering wat haar betreft nog steeds niet adequaat is. Misschien kan het adequater en heeft mevrouw Smilde een voorstel.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Ten eerste vraag ik mij af waarom in het geval van babyverlof een onderscheid moet worden gemaakt tussen het klassieke gezin en het moderne gezin, want in beide gevallen zal de vader vrij willen nemen, maar dit terzijde.

Ten tweede ben ik er helemaal niet van overtuigd dat er sprake moet zijn van betaald verlof. Het alternatief is het ouderschapsverlof, maar daar kom ik zo meteen nog op. Ik zie niet in waarom ik een alternatief moet geven voor betaald verlof. Ik geef aan dat er mogelijkheden zijn voor mensen om verlof op te nemen gedurende die periode.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Wij hebben overigens ook meemoeders.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Helemaal waar.

De **voorzitter**: Mevrouw Koşer Kaya, stelt u uw vraag.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Los daarvan heb ik goed gehoord dat mevrouw Smilde namens de CDA-fractie aangeeft dat zij in principe de gedachte achter het babyverlof steunt, maar dat zij de financiering daarvan een probleem vindt. Ik vind het dan erg simpel om te zeggen dat deze zaak maar via de algemene verlofregelingen geregeld moet worden. Als de CDA-fractie vindt dat een verlofregeling voor de partner van de moeder noodzakelijk is, zou zij ook moeten aangeven op welke manier zij dit zou willen financieren. Anders is het een beetje goedkoop. Ik wil dat woord liever niet gebruiken, maar daar komt het wel op neer.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Het heeft te maken met onze visie. Wij hebben het niet zozeer over vaderverlof of babyverlof, maar meer over het feit dat vaders of meemoeders aandacht aan hun pasgeboren kind mogen besteden en daar een binding mee mogen opbouwen. Wij staan achter de doelstelling van dit wetsvoorstel, maar of wij dat in een apart verlof moeten regelen, is zeer de vraag. Als vaders of meemoeders op die manier een binding met hun pasgeboren kind willen opbouwen, kan dat ook via ouderschapsverlof of het opnemen van twee weken aan vakantiedagen. Ook op die manier kan men een gewenningsperiode financieren.

Het is niet juist dat wij het babyverlof omhelzen, maar bij elke voorgestelde financiering zeggen: dat hoeven wij niet. Het is anders. Wij delen de doelstelling, alleen vullen wij die op een andere manier in. Wij laten de invulling primair bij de ouders. Die ouders komen wij tegemoet met ouderschapsverlof en andere zaken.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik raak in steeds grotere verwarring. Het is goed te constateren dat de CDA-fractie achter de doelstelling van het wetsvoorstel staat, maar klopt het dat ik mevrouw Smilde zo-even hoorde zeggen dat zij betwijfelt of een betaling van dat verlof nodig is? Als ik dat juist gehoord heb, vraag ik haar wat er op dit punt in de afgelopen elf jaar met de CDA-fractie gebeurd is. Ik citeer uit de motie van mevrouw Bijleveld-Schouten uit 1999: "van mening dat vaders meer mogelijkheden moeten worden geboden om direct na de geboorte van hun kind zorgtaken te verrichten; verzoekt de regering, het betaald verlof voor vaders uit te breiden tot een week". Hoe kan mevrouw Smilde dan nu zeggen dat het voor de CDA-fractie niet wezenlijk is of er voor dat verlof betaald moet worden of niet? Wat is er gebeurd bij de CDA-fractie?

Mevrouw **Smilde** (CDA): Ook mevrouw Karabulut heeft die motie al aangehaald. Ik gaf aan – ik herhaal mijzelf nu – dat er sinds 1999 heel veel gebeurd is op het vlak van arbeid en zorg waardoor nu geregeld kan worden wat in die motie bedoeld is, onder meer via het ouderschapsverlof en de wetgeving inzake deeltijdbanen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Kan mevrouw Smilde mij één voorbeeld geven van een sinds 1999 getroffen regeling die voorziet in een betaald verlof van vijf dagen voor vaders met heel kleine kinderen, waar de CDA-fractie toen om vroeg? Laat zij mij één voorbeeld geven van een dergelijke regeling.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Dat is het ouderschapsverlof, dat voor een gedeelte betaald is als je ouderschapsverlofkorting krijgt.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Vervangt mevrouw Smilde nu betaling door gedeeltelijke betaling?

Mevrouw **Smilde** (CDA): Ik heb aangegeven dat wij dit punt bekijken in de gehele context van de combinatie van arbeid en zorg. We bekijken wat er allemaal sinds 1999 is gebeurd. Dan maken wij deze keuze op deze manier.

De **voorzitter**: Heel kort, mevrouw Sap.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Wat is er dan in die gehele context veranderd, dat mevrouw Smilde vindt dat vaders nu opeens wel die week verlof voor een groot deel zelf kunnen betalen, terwijl zij dat toen niet vond?

Mevrouw **Smilde** (CDA): Ik herhaal mijzelf. In die elf jaar zijn er veel regelingen gekomen, ook op het gebied van deeltijd, ouderschapsverlof en andere verlofregelingen. Op deze manier proberen wij het in te richten.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Dank u wel, voorzitter.

In de periode tussen de eerste termijn en deze tweede termijn hebben we met de minister van SZW debatten gevoerd over verlofregelingen en arbeidsduur. Die hebben geresulteerd in de aankondiging van het kabinet, het ouderschapsverlof zo flexibel mogelijk te maken. Dan is het goed mogelijk om rond de geboorte een paar weken ouderschapsverlof op te nemen en de rest te bewaren voor die momenten waarop je er nog recht op hebt. Bovendien is het ouderschapsverlof uitgebreid van 13 naar 26 weken. Dat verlof kan naar ons idee uitstekend door jonge vaders en meemoeders worden

gebruikt. De initiatiefnemers vinden dit geen optie, aangezien dit verlof slechts beperkt wordt doorbetaald. Maat het is toch niet erg dat de jonge vaders meebetalen aan het verlof? Het is toch primair aan de ouders zelf om ervoor te zorgen dat er binding is met hun kindje? Er zijn toch ook vakantiedagen?

Uit onze informatie blijkt dat werkgevers niet ongenegen zijn om medewerking te verlenen aan verlof rond de geboorte. Hebben de indieners aanwijzingen waaruit blijkt dat het jonge vaders onmogelijk wordt gemaakt, zodat een wettelijke regeling voor betaald verlof onontkoombaar is?

De indieners menen dat ouderschapsverlof is bedoeld voor de combinatie van arbeid en zorg en dat babyverlof is bedoeld om betrokkenen tijd te geven om te wennen aan de nieuwe gezinssituatie en om de moeder te ondersteunen. Dat lijkt ons een gekunsteld onderscheid. Ook de gewenningsperiode heeft te maken met de combinatie van arbeid en zorg, juist om ervoor te zorgen dat de vader van meet af aan een goede balans kan vinden tussen zijn werk en de zorg voor het pasgeboren kind. Hoezeer wij ook de inspanningen van de indieners waarderen, juist omdat wij het doel van dit wetsvoorstel onderschrijven, kunnen wij niet met hun voorstel instemmen, ook niet na nota van wijziging.

Om inderdaad voortvarend te regelen dat het ouderschapsverlof zo flexibel mogelijk zal zijn, dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het voorgestelde babyverlof tot doel heeft om vaders te laten wennen aan de gezinssituatie en om hen in staat te stellen, een goede balans te vinden tussen werk en de zorg voor het pasgeboren kind;

overwegende dat ouderschapsverlof voor hetzelfde doel gebruikt kan worden en er derhalve geen onderscheid hoeft te zijn tussen babyverlof en ouderschapsverlof;

van oordeel dat het van belang is dat vaders de eerste dagen na de geboorte van hun kind de gelegenheid krijgen om betrokken te worden bij de verzorging en dat de mogelijkheden daartoe in het bestaande ouderschapsverlof moeten worden uitgebreid;

verzoekt de regering, te bewerkstelligen dat het toegezegde wetsvoorstel waarin meer flexibiliteit wordt geregeld voor het opnemen van ouderschapsverlof, nog voor 1 mei 2010 naar de Kamer wordt gestuurd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Smilde en Ortega-Martijn. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 16 (31071).

Mevrouw **Smilde** (CDA): Ik dien deze motie in omdat ook het CDA van mening is dat snel geregeld moet worden dat vaders en meemoeders na de geboorte van hun kind betrokken kunnen worden bij de verzorging. Dat uitgangspunt delen wij met de indieners.

□

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik wil de indieners bedanken voor de nota van wijziging. Zij hebben in ieder geval geprobeerd om de ChristenUnie over de streep te trekken. Jammer genoeg is dat niet gelukt.

Het voorstel is sympathiek. Ik heb de vorige keer, bijna anderhalf jaar geleden, al gezegd dat de ChristenUnie voorstander is van de combinatie arbeid en zorg. Tegelijkertijd heb ik aangegeven dat er op het punt van het opnemen van verlof een balans moet zijn tussen de verantwoordelijkheid van de werkgever, de werknemer en de overheid. We moeten ervoor zorgen dat deze balans niet doorslaat.

Ik vind het goed dat er veel meer aandacht is gekomen voor de zorg van vaders, want dat vindt de ChristenUnie heel belangrijk. Wij struikelen echter over het punt van de doorbetaling. Waarom eigenlijk het loon doorbetalen? Het gaat over van twee naar vijf dagen. Twee dagen zijn al doorbetaald. Dat zou dan betekenen: drie dagen extra doorbetalen. Ik zou zeggen: drie dagen extra verlof opnemen.

Ik kan dus kort zijn. Wij kunnen niet instemmen met het initiatiefwetsvoorstel.

Ik stel wel een vraag aan de minister. De minister heeft toegezegd dat er een wetsvoorstel komt inzake het flexibiliseren van het ouderschapsverlof. Ik wil van hem de toezegging dat hij dit zo toegankelijk mogelijk maakt, ook voor mensen met een laag inkomen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Dat laatste is interessant, want de huidige ouderschapsverlofregeling is in feite ontoegankelijk voor lage inkomens, omdat die een heel beperkte vergoeding geeft en omdat mensen die geen belasting betalen – veel lage inkomens betalen per saldo geen belasting – die ouderschapsverlofkorting niet kunnen verzilveren. Wat vraagt mevrouw Ortega-Martijn nu precies aan minister Donner? Dat hij de verzilveringsproblematiek voor de laagste inkomens gaat oplossen? Of wil zij een andere financiering van het ouderschapsverlof?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Nee, ik wil geen andere financiering van het ouderschapsverlof. Wij moeten de voorstellen nog behandelen, maar ik vraag om nu al te bezien hoe de drempel kan worden verlaagd voor mensen met een laag inkomen. Daarnaast moeten we niet vergeten dat het in veel cao's al mogelijk is om afspraken te maken over bijvoorbeeld vaderschapsverlof. Ik heb ook aangegeven dat mensen vrije dagen kunnen opnemen. Ik wil dus wel tegemoetkomen, en tegemoetkomen kan ik door te bekijken op welke manier we ervoor kunnen zorgen dat zo veel mogelijk mensen gebruik kunnen maken van ouderschapsverlof.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Mevrouw Ortega-Martijn maakt het nu heel breed en verwijst ook naar cao's en naar vakantiedagen. Ik wil echter helder krijgen wat zij precies aan minister Donner vraagt. Zij wil weten hoe ouderschapsverlof binnen het bereik van lage inkomens kan komen. Betekent dit dat de ChristenUnie-fractie zegt: voor ons is het niet acceptabel dat mensen met een laag

inkomen de ouderschapsverlofvergoeding niet kunnen krijgen omdat ze eigenlijk geen belasting betalen en dat dit moet worden opgelost?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Wij willen de mogelijkheid verbreden om zo veel mogelijk mensen gebruik te laten maken van het ouderschapsverlof.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Dus de ChristenUnie vindt het niet acceptabel meer dat de laagste inkomens de regeling juist niet kunnen gebruiken en zegt: regering, los dit op.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Mevrouw Sap gebruikt het woordje "acceptabel". Ik vind dat prematuur. Ik doe hier geen toezegging als ik niet weet wat het allemaal gaat kosten. Ik vraag daarom aan de minister om daarmee rekening te houden. Wanneer wij het wetsvoorstel ontvangen, met alle toeters en bellen en mitsen en maren, mag mevrouw Sap mij weer dezelfde vraag stellen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vraag me echt af wat er met mevrouw Ortega-Martijn is gebeurd sinds we twee jaar geleden haar inbreng in eerste termijn hebben gehoord. Toen was haar voornaamste bezwaar de eenzijdige financiering en met name de positie van kleine bedrijven. Dat is nu opgelost door de initiatiefnemers. Ik hoor haar ook geen alternatief noemen. Ik snap het niet.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Wat mevrouw Karabulut aangeeft, klopt niet. Ik heb toevallig mijn tekst van de vorige keer voor mij liggen. Ons enige bezwaar was niet ...

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik zei "voornaamste bezwaar". Ik heb de tekst ook doorgelezen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Het was ook niet het voornaamste bezwaar. Ik heb een aantal bezwaren genoemd. Ik heb gewezen op wat in de nota van wijziging staat over dit bezwaar en over de andere financiering. Ik heb echter ook aangegeven dat er een duidelijke balans moet zijn in de verschillende verantwoordelijkheden. En dan praten wij over anderhalf jaar geleden. Ik zie dus niet in dat ik hier iets heel anders sta te verkondigen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Wat is uw alternatief dan? Uw partijleider, vicepremier Rouvoet, jubelde nog over dit soort regelingen. Hij prees het aan; hij zei dat wij het moeten doen. U bent een christelijke partij die zegt op te komen voor de gezinnen en de kinderen. Wat is dan uw alternatief?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Mijn alternatief is dat wij de toegang tot het ouderschapsverlof wat meer verbreden. Wij kunnen ook meer gaan flexibiliseren. Bovendien hebben mensen nog steeds de mogelijkheid om vrije dagen op te nemen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vraag mevrouw Ortega-Martijn om eerlijk te zijn. De ouderschapsverlofregeling is er niet om tijd te kunnen doormaken met het pasgeboren kind, het nieuwe leven en de nieuwe gezinssituatie. Ouderschapsverlof is er om arbeid en zorg gedurende de vervolgjaren van dat kind te kunnen combineren. Dat is dus als het kind opgroeit en niet voor vlak na de bevalling om te wennen aan de nieuwe situatie.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Dat klopt; in de huidige regeling is het zo. Maar wij moeten uitkijken naar een wetsvoorstel waarin wij een en ander gaan flexibiliseren. Dat is een van de dingen die ik indertijd ook in deze Kamer heb gezegd: ik wil in ieder geval dat de mogelijkheid aanwezig is om een aantal dagen te reserveren gedurende de kraamtijd.

□

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter. Ik wil een stuk citeren uit mijn inbreng in eerste termijn. Ik zei toen: "D66 kan niet instemmen met een voorstel voor vaderschapsverlof waarin de rekening eenzijdig bij de werkgever wordt gelegd. D66 heeft altijd gepleit voor een vorm van vaderschapsverlof. Niet omdat mannen daarmee ineens alle zorgtaken met hun partner delen – daar is meer voor nodig – maar omdat ouders zo samen een band met hun kind kunnen smeden." Ik heb daarbij dus heel duidelijk aangegeven dat die eenzijdige wijze van financiering ons minder aansprak. Ik moet zeggen dat de initiatiefnemers daar eigenlijk met de nota van wijziging antwoord op hebben gegeven. Ik zal niet, zoals mevrouw Agema, zeggen dat zij hebben gedaan wat wij hebben gezegd, want daarmee zou ik de initiatiefnemers tekortdoen, maar het is wel heel erg goed dat een groot probleem is opgelost.

Een ander heel belangrijk punt voor ons is dat het vaderverlof een babyverlof is geworden, waarmee recht wordt gedaan aan lesbische meemoeders die ook aanspraak kunnen maken op het babyverlof. Ten slotte is de termijn beperkt tot een week.

Ik kan niet anders zeggen dan dat D66 hiermee heel blij is en het initiatiefwetsvoorstel zal steunen.

Een ander punt dat ik in mijn vorige termijn aan de orde bracht, was een afdwingbaar recht. Heel vaak is het zo dat als de partner van de moeder verlof wil, er geen afdwingbaar recht daarop bestaat, waardoor veel problemen ontstaan. Met dit initiatiefwetsvoorstel wordt dit probleem grotendeels voorkomen. Ik zal mijn amendement indienen bij het wetsvoorstel over verlofregelingen en het nu intrekken. Daarmee lijkt mij het probleem hier helemaal opgelost. Dat was mijn inbreng. Ik wil de initiatiefnemers nog een keer van harte feliciteren. Dank!

De **voorzitter**: Het amendement-Koşer Kaya (stuk nr. 11) is ingetrokken.

Ik stel vast dat daarmee wordt ingestemd.

□

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Voorzitter. Bij ons is er een portefeuillewisseling geweest sinds de eerste termijn anderhalf jaar geleden. Toen heeft mevrouw Arib het woord gevoerd. Sindsdien is mevrouw Bouchibti de woordvoerder bij verlofregelingen, maar zij heeft een debat elders in dit huis. Om die reden vervang ik haar.

De **voorzitter**: U voelt zich toch geen derde keus?

Kraneveldt-van der Veen

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Helemaal niet! Ik heb graag aangeboden dit debat te voeren.

Voorzitter. Aan het begin van deze tweede termijn wil ik namens de PvdA-fractie beginnen met onze dank uit te spreken aan de indieners voor hun antwoorden in eerste termijn en natuurlijk voor het vele werk dat zij tot nu toe hebben verricht. In die eerste termijn heeft de PvdA aangegeven dat zij sympathiek tegenover het idee en de overwegingen van het verlengen van het vaderschapsverlof stond, omdat zij dat zelf in het verleden ook heeft gedaan. Wel riep het initiatiefwetsvoorstel zelf nog de nodige vragen en twijfels op, met name over de gevolgen voor het mkb en de financiering. Ik ga dat allemaal niet overdoen, want daar hebben wij voldoende over gewisseld.

De indieners hebben nu drie ingrijpende wijzigingen aangebracht in het originele voorstel. In de eerste plaats is de term ″vaderverlof″ vervangen door ″babyverlof″. Daarmee wordt recht gedaan aan lesbische meemoeders die ook aanspraak moeten kunnen maken op het babyverlof. Die wijziging vinden wij zeker een verbetering.

In de tweede plaats hebben de indieners besloten, het betaalde vaderschapsverlof van twee weken te beperken tot een werkweek. Dat komt meer in de richting van onze suggestie in het verslag om een mix te maken van bijvoorbeeld vijf dagen betaald babyverlof – wij zien babyverlof ook als een eigenstandig verlof dat je niet moet inruilen voor ouderschapsverlof – en bijvoorbeeld gecombineerd vijf dagen vakantieverlof of ouderschapsverlof. In dat licht wilden wij mevrouw Koşer Kaya vragen wat zij met haar amendement zou doen; dat heeft zij zojuist gezegd. Wij vonden dat best een interessant amendement en tegen de tijd dat het wetsvoorstel van minister Donner wordt ingediend, zullen wij kijken wat wij met het amendement doen.

In de derde plaats stellen de indieners voor om de financiering te laten lopen via het Algemeen Werkloosheidsfonds. Om dit voorstel goed te beoordelen, hebben wij een paar vragen daarover. Kunnen de minister en de indieners aangeven hoeveel geld er nu in het AWf beschikbaar is? Hoe heeft het budget zich sinds de kredietcrisis ontwikkeld en wat zijn de prognoses, zo vragen wij de minister. Wat moet er allemaal nog meer betaald worden uit dit budget? Kan hij aangeven hoe het WAZO-budget zich heeft ontwikkeld? De begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geeft nu al voor het tweede jaar op rij aan dat meer geld dan begroot moet worden uitgetrokken voor de WAZO. Klopt het dat er wel meer aanspraak op dit fonds is gekomen – wat op zichzelf een goed teken is – omdat vrouwen meer zijn gaan werken, maar dat het fonds niet met deze vraag is meegegroeid?

Ik stel deze vragen omdat sinds het bespreken van de eerste termijn nu ruim anderhalf jaar geleden de financiële positie van Nederland is verzwakt. Economisch staan we er vanwege de crisis niet goed voor. Bij diverse fondsen die eerst goed gevuld waren of leken, klotst het geld niet meer tegen de plinten op. Bovendien zijn de werkgroepen voor de heroverwegingen aan de gang. Dat is vervelend, want niemand wil bezuinigen maar het is wel een feit. Minister Donner zal ook nog een wetsvoorstel indienen over de verlofregelingen. Met mevrouw Smilde hopen wij dat het wetsvoorstel er ook snel komt, zodat wij alles in samenhang kunnen bekijken.

Inhoudelijk hebben wij zeer veel sympathie en waardering voor het wetsvoorstel, maar wij willen de indieners vragen om het nog niet in stemming te brengen. Omdat nu nog niet is te overzien welke regelingen nog meer ten laste van werkgevers zullen komen, verzoeken wij de indieners de stemming over het wetsvoorstel uit te stellen totdat wij al deze zaken in samenhang met elkaar kunnen bekijken, tot alles op tafel ligt. Ik zal daar nog een paar argumenten voor geven.

Er liggen meer voorstellen in de Kamer die wij moeten beoordelen. GroenLinks heeft wensen neergelegd met dit wetsvoorstel, D66 heeft een initiatiefwet gemaakt voor uitbreiding met twee weken van het adoptieverlof bij interlandelijke adoptie, de SP maakt zich hard voor een bredere inzetbaarheid van mantelzorg, CDA en PvdA hebben via een motie gevraagd om te onderzoeken of het bevallings- of zwangerschapsverlof uitgebreid moet worden van zestien naar achttien weken en wij hebben ons ook al eerder voorstander getoond van het verlengen van verlof bij vruchtbaarheidsbehandelingen. Al deze voorstellen ogen zeer sympathiek, maar we kunnen waarschijnlijk niet alles tegelijkertijd doen. Wij willen graag alles op tafel hebben voordat we onze finale afweging maken. Nu kiezen voor het ene voorstel heeft ook consequenties voor de andere voorstellen, en al deze voorstellen verdienen een serieuze afweging. Vandaar met klem ons verzoek om het wetsvoorstel na deze tweede termijn aan te houden, om het op een later moment in stemming te brengen. Ik zeg daarbij: nu nog geen ja betekent dus geen nee voor de PvdA-fractie.

Mevrouw **Agema** (PVV): Op zichzelf vind ik de vraag van mevrouw Kraneveldt relevant. Zij mag er ook naar vragen. Tegelijkertijd vind ik het echter ook een beetje merkwaardig. In het Plan van de Man van mevrouw Hamer werd toch eigenlijk hetzelfde gewenst als wat nu voorligt? Dat plan ging zelfs nog een stukje verder: vijf dagen betaald verlof en nog vijf dagen de mogelijkheid om bijvoorbeeld vakantiedagen op te nemen. Als je zo'n plan maakt en het zo presenteert als mevrouw Hamer heeft gedaan, verwacht ik ook dat erover is nagedacht hoe het gefinancierd moet worden, en dat er een dekking voor is. Nu doet de PvdA-fractie echter ineens alsof zij helemaal geen dekking heeft en nog vol met vragen zit. Dat vind ik merkwaardig. Ik vind het des te merkwaardiger in de huidige context, waarin ik mevrouw Hamer keer op keer heel heldhaftig in het parlement zie rondstampen. Dan gaat het over Irak en dan gaat het weer over Uruzgan. Wanneer het echter om haar eigen sociale plan gaat, geeft mevrouw Hamer eigenlijk niet thuis, middels mevrouw Kraneveldt. De grote woorden uit het Plan van de Man worden eigenlijk ingeslikt.

De **voorzitter**: En uw vraag is, denk ik: klopt dat?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Ik heb geen vraag nodig om toch een antwoord te geven, voorzitter. Ik vind ″rondstampen″ een beetje een flauwe kwalificatie. Zo praat ik niet over collega's. Ik doe niet alsof er geen dekking is; ik heb aan de minister een paar vragen gesteld over de dekking die de indieners hebben gegeven voor dit wetsvoorstel. Wij wijzen die dekking ook niet per definitie af. Mevrouw Smilde sprak bijvoorbeeld over principiële gronden. Dat doe ik hier niet. Ik wil graag weten hoe het zit met het fonds. Als je uiteindelijk voor die dekking kiest, wil je namelijk ook een

bestendige vorm van vaderschapsverlof die kan worden blijven betaald. We hebben dus helemaal geen principiële bezwaren. We zeggen ook niet dat de dekking van de indieners per definitie fout is of niet klopt. We hebben daar nog wel een aantal vragen bij, omdat we goed willen weten waar we aan toe zijn. Ik denk dat onze vragen heel relevant zijn gezien de economische positie waarin we nu zitten. Die is echt even iets anders dan anderhalf jaar geleden. Dat kunnen we niet leuk vinden, want we hebben allemaal wensen die we graag uitgevoerd willen zien, maar we moeten het straks wel kunnen betalen. We moeten dus goed afgewogen keuzes maken. Het enige wat ik zeg, is dus: wacht even met het stemmen over het wetsvoorstel; wij willen graag even een aantal dingen naast elkaar op tafel hebben.

Mevrouw **Agema** (PVV): Dat is niet wat ik bedoel. Ik bedoelde te zeggen en te vragen dat de PvdA haar Plan van de Man al heeft, en dat het al is gepresenteerd door mevrouw Hamer. Dan heeft de PvdA dus ook een dekking. En als deze dekking voor de PvdA niet de meest adequate is, dan heeft de PvdA misschien een betere. Ik snap eigenlijk ook niets van het uitstel. Ik verwacht van de PvdA-fractie dat zij, als deze dekking niet je van het is, op de proppen komt met haar eigen dekking, die bij het Plan van de Man hoorde. Bovendien ligt het kabinet toch al op zijn gat. De PvdA kan haar sociale gezicht laten zien! Sterk en sociaal. Er kan nog iets worden gerepareerd.

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): In goed Nederlands: It ain't over 'til it's over. Het kabinet zit nog; het ligt dus nog niet op zijn gat. Wat mij betreft duurt dat gewoon tot de volgende verkiezingen, volgend jaar. Ik ga altijd van de feiten uit en dit feit is niet aanwezig.

Natuurlijk hebben we het Plan van de Man. Daar staat een tiental actiepunten in. Daar nemen we ook helemaal niets van terug. Nogmaals, ik zeg niet dat de dekking van de indieners per definitie fout is. Ik heb alleen gevraagd of het er nog zo florissant uitziet als we met z'n allen denken. Kunnen we de dekking ook echt hebben en kunnen we het wetsvoorstel er echt van betalen? Wij zijn het dus inhoudelijk niet vreselijk oneens met de indieners. We zeggen alleen: er komt nog meer op ons af op het gebied van andere regelingen; geef ons even de tijd om die naast elkaar te leggen. En dan heeft de PvdA absoluut niet de intentie om het initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks achteraan in de rij te zetten.

Mevrouw **Agema** (PVV): Dat biedt hoop. Mijn vraag was echter: wat is de dekking van de Partij van de Arbeid voor haar eigen Plan van de Man?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Wij hebben natuurlijk nog meer punten in dat Plan van de Man dan alleen dit punt. Ik kan daar nu niet meteen een goed antwoord op geven omdat ik als vervanger ook niet alle discussies heb gevolgd. Het zou best een prima dekking kunnen zijn. Dat is in die zin dus ook helemaal geen punt. Als je in het verleden plannen hebt ingediend en je ziet je nu geconfronteerd met een heel andere situatie, dan vind ik het niet meer dan terecht dat je even goed kijkt naar wat de mogelijkheden zijn. Vandaar ook mijn vraag aan minister Donner. Misschien zeggen wij dan wel dat het er prima uit kan. Ik ben namelijk wel voor de systematiek om die regelingen zo veel mogelijk te harmoniseren, ook al zijn ze vanuit een andere situatie geboren. Mevrouw Smilde zei dat al. Qua financiering moeten ze een beetje op elkaar lijken. Wat dat betreft, heb ik dus helemaal geen bezwaar tegen die dekking. Wij willen echter wel graag weten welke prognose de minister ziet voor wat er allemaal in dat fonds zit.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Met alle respect, maar dit lijkt alleen maar weer een nieuwe uitsteltactiek van de PvdA. Ik begrijp daar eerlijk gezegd helemaal niets van. Al in 1995 heeft de PvdA-fractie een motie ingediend om het kraamverlof uit te breiden. Toen moest dat via de sociale partners, maar als die het niet zouden regelen, moest het wettelijk worden geregeld. Nou, de sociale partners hebben het in die vijftien jaar nog steeds niet geregeld. In 2001 kwam er een amendement van de PvdA-fractie op de Wet arbeid en zorg om het te gaan regelen. Toen had de PvdA er het geld voor over. In 2007 kwam het Plan van de Man, zoals net al werd gememoreerd. Toen had de PvdA er ook het geld voor over. Vervolgens begon anderhalf jaar geleden mevrouw Arib toch een beetje aan te kondigen dat de PvdA eigenlijk meer informatie wilde. Nu zegt mevrouw Kraneveldt hetzelfde. Het gaat om een heel beperkt bedrag van maximaal 61,5 mln. Daarmee kunnen wij deze belangrijke zaak, babyverlof van vijf dagen voor alle vaders en meemoeders in Nederland, gaan regelen. Daarmee kunnen wij deze belangrijke stap op weg naar een moderne arbeidsmarkt ook gaan regelen. Nu zegt mevrouw Kraneveldt weer: ik wil nog even wachten, want ik moet nog meer weten. Heeft zij in die vijftien jaar nog steeds niet genoeg informatie verzameld?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Ik weet genoeg van die afgelopen vijftien jaar, maar wij zitten wel met een situatie waarin straks heel veel dingen bij elkaar komen. Er liggen op het gebied van verlof nog meer wensen, die waarschijnlijk ook geld gaan kosten. Dat hoeft geen bezwaar te zijn, maar wij willen dat wel graag even naast elkaar leggen. Het is voor ons geen uitsteltactiek. Wij gunnen het GroenLinks, als wij goede informatie krijgen over hoe het met dat AWf-fonds zit. Wij zien dat er een aantal wensen in de Kamer leeft waar wij op zich sympathiek tegenover staan. Misschien kunnen wij die wel allemaal verwezenlijken. Misschien moeten wij ook wel keuzes maken. Wij doen dat graag in samenhang. Dat doet niets af aan het feit dat wij sympathiek staan tegenover de doelen, de intenties en een aantal oplossingen uit dit wetsvoorstel. Als mevrouw Sap goed luistert en goed de Handelingen naleest, ziet zij dat ik er al wat positiever in sta dan mijn collega Arib misschien in eerste termijn stond. Ik zou zeggen: tel uit je winst. Geef ons eventjes de gelegenheid om dat straks allemaal op tafel te hebben. Laten wij eens kijken wat wij dan doen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Die wens wil ik zeker incasseren hoor. Dat heb ik net dan niet gedaan, maar bij dezen: mooi dat de PvdA in beginsel positief is en ook deze wijze van financiering niet uitsluit. Voor mij blijft het toch niet te begrijpen waarom mevrouw Kraneveldt op dit moment niet in staat is die keuze en prioriteiten van haar fractie hier helder over het voetlicht te brengen. Al vanaf 1995 zegt de PvdA dat dit onderdeel heel belangrijk is. In 2007 heeft haar fractievoorzitter er zelfs een prachtige show van gemaakt en gezegd dat

emancipatie op de man haakt. Wij moeten dus vooral werk maken van de man en van verlofregelingen voor de man. Onze fractie deelt de mening dat hier de eerste stap zit. Waarom dan nu niet die eerste stap nemen?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Het gaat niet om onwil om de eerste stap te nemen. Wij zeggen: neem hem alleen niet nu, maar wacht even tot wij een aantal zaken op tafel hebben. Dat is het enige wat ik vraag. Inhoudelijk gezien zijn wij elkaar heel erg nader gekomen. Daar zit het punt niet tussen ons.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): De vraag blijft waar dat punt dan wel zit. Acht de PvdA-fractie het denkbaar dat in dat geheel van keuzes die zij straks moet maken over verlofregelingen en andere regelingen dan dit kraamverlof, dit babyverlof, alsnog door de fractie geofferd wordt? Acht mevrouw Kraneveldt dat denkbaar?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Dat lijkt me zeer onwaarschijnlijk.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Op onze verkiezingsposter staat: "Kies op 3 maart voor een partij waar je op 4 maart ook nog wat aan hebt". Als ik dit zo hoor, vind ik die leus eigenlijk wel heel toepasselijk op de PvdA. Zij is niet alleen maar met een gigantisch plan gekomen in dit kabinet, waar de PvdA onderdeel van uitmaakt en ook verantwoordelijk voor is. Overigens geweldig en fantastisch dat minister Plasterk vooraan op de boot staat en dat mevrouw Hamer zogenaamd voor de emancipatie knokt, hoor. Het stond echter ook in het PvdA-verkiezingsprogramma en mevrouw Kraneveldt zegt zelf terecht: wij hebben nog meer wensen.

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Precies.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Verlofmogelijkheden moeten namelijk beter en uitgebreider. De PvdA wil mantelzorgverlof en ook nog betaald ouderschapsverlof. Nu ligt er een goed onderbouwde, betaalbare, haalbare keuze voor, die tegemoet komt aan al de bezwaren van de PvdA, en nu durft die partij geen politieke besluiten te nemen. Waarom niet? Het is toch binnenkort afgelopen met dit kabinet.

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Evenals eerder bij mevrouw Agema, is het laatste wat mevrouw Karabulut zei voor haar eigen rekening. Er is pas een einde aan een kabinet als er een einde aan een kabinet is, dus daar loop ik niet op vooruit en daarmee krijgt mevrouw Karabulut mij niet op de kast. Wat de vraag van mevrouw Karabulut betreft: wij staan sympathiek tegenover dit wetsvoorstel, maar we willen nog een aantal zaken op een rijtje hebben alvorens onze definitieve stem aan het wetsvoorstel te geven. Ik heb daarnet tegen mevrouw Sap gezegd dat deze wens van GroenLinks door de PvdA gedeeld wordt en zeker niet bij ons achteraan in de rij staat. Wij willen echter wel een afgewogen keuze maken. Er komt namelijk nog heel veel op ons af, waaronder het een en ander uit Europa. Dat zal misschien nog niet in mei zijn, maar als we de heroverweging hebben en ook het wetsvoorstel van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, maken wij een afgewogen keuze. Ik heb ook net gezegd: nu geen ja is geen nee. Tel uit uw winst!

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat was nooit anders, het was nooit nee. Wij hebben de afgelopen jaren, ook met de PvdA, zo veel frustrerende debatten over emancipatie en over uitbreiding van verlofmogelijkheden gevoerd! Mevrouw Van Gent kan daarover meepraten. We zijn geen stap vooruitgekomen! Nu spreekt mevrouw Kraneveldt weer over "jaren vooruit" en over het vooruitschuiven van allerlei besluiten, maar er ligt nu een heel concreet voorstel voor dat in het verkiezingsprogramma van de PvdA staat. Het staat eveneens in het Plan van de Man van mevrouw Hamer, waar ze fantastisch het nieuws mee heeft gehaald. Vervolgens zegt mevrouw Kraneveldt: ja, er ligt een geweldig voorstel, wij kunnen een verkiezingsbelofte inlossen, maar we doen het lekker niet, want we durven geen knopen door te hakken.

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Daar heeft het niks mee te maken. Het heeft er mee te maken dat omstandigheden kunnen veranderen. Ik zag in het verkiezingsprogramma van de SP ook niets over de kredietcrisis die ervoor zorgt dat we straks keuzes moeten maken. Het heeft ook niets te maken met jaren uitstel. We praten daar nog voor de zomer met elkaar over. Dan verdienen de initiatiefnemers ook een definitief antwoord van ons allen. Wij zeggen alleen: stel dat nog heel even uit, dan kunnen we dingen in samenhang met elkaar bekijken. Zo simpel is het.

□

De heer **Meeuwis** (VVD): Voorzitter. Ik was er in eerste termijn ook niet bij. Mijn collega Blok behandelde dit onderwerp toen, maar hij had andere dingen te doen. Mijn bijdrage is kort, krachtig en consistent en bevat in die zin weinig verrassingen.

Toen in 2007 het initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks om het vaderschapsverlof te verlengen van twee naar tien dagen werd ingediend, heeft de VVD aangegeven dit initiatief niet te zullen steunen. Dat zat hem in de toename van de regels, de kostenstructuur en in het principe dat, als vaders bij hun kinderen willen zijn, er allerlei regelingen zijn, en als ze twee dagen rond de geboorte thuis willen zijn, ze daarvoor gewoon vakantie kunnen opnemen. Wij hebben het aangepaste voorstel bekeken. Dat voorstel geeft ons niet echt het gevoel dat op onze principiële bezwaren grote veranderingen te zien zijn. De overwegingen die wij destijds hadden, zijn nog steeds van kracht. Ook wij vinden de gedachte achter dit voorstel, namelijk vaders intensief bij de opvoeding van hun kinderen betrokken zijn, natuurlijk buitengewoon sympathiek. Ik kan daar zelf als voorbeeld voor dienen. In die zin kunt u mij als ervaringsdeskundige – die dus enig recht van spreken heeft – op dit onderwerp zien.

Wij hebben een ruimhartig verlofsysteem in Nederland. De gemiddelde werknemer heeft 28 tot 30 vrije dagen per jaar. Het krijgen van kinderen is een heel belangrijke gebeurtenis, maar wel een keuze die je zelf maakt. Dit is een regeling met extra kosten die worden afgewenteld op de ondernemers. Bovendien vinden wij dat de verantwoordelijkheid bij de vaders en de gezinnen zelf ligt. Daarom vinden wij dat wij dit maar gewoon niet moeten doen.

□

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter. Vaak wordt hier in aanwezigheid van deze minister gesproken over slechte voorstellen die een afbraak van werknemersrechten behelzen. Daarom was en ben ik er erg gelukkig mee dat wij nu voor de verandering eens spreken over het uitbreiden van werknemersrechten. De SP is een groot voorstander van het oorspronkelijke voorstel voor uitbreiding van het kraamverlof naar twee weken. Gewoon, omdat daar ontzettend veel behoefte aan is en omdat na jarenlang overleg is gebleken dat het op een andere manier niet gaat lukken.

De indieners hebben een drietal aanpassingen aangebracht. Ten eerste de naam. Hartstikke leuk dat de suggestie van de SP-fractie om de naam te wijzigen in "babyverlof", is overgenomen. Daarmee wordt, zoals de indieners terecht stellen, recht gedaan aan lesbische meemoeders die per slot van rekening ook recht krijgen op babyverlof.

Ten tweede de duur. Tot grote treurnis van mij is de duur van het babyverlof gehalveerd van twee weken in het oorspronkelijke wetsvoorstel naar één week nu. Een aantal partijen had bezwaar tegen de duur van twee weken en hiermee komen de indieners tegemoet aan deze bezwaren.

Ten derde de financiering. Laat ik voorop stellen dat de SP het vindt getuigen van goed werkgeverschap als werknemers, vader en meemoeders, de tijd krijgen om te bekomen van de geboorte van hun kind, en als stellen de rust wordt gegund om te wennen aan het nieuwe prille leven en aan de nieuwe gezinssituatie. Een gelukkige werknemer betaalt zich ongetwijfeld ook uit in een beter bedrijfsresultaat. Dat werkgevers roepen dat het zo veel kost, vind ik eigenlijk te zot voor woorden. De lastenverlichting van de afgelopen decennia voor werkgevers maakt dit argument in mijn ogen volstrekt ongeloofwaardig. Er zijn echter gelukkig ook goede werkgevers die het uit zichzelf doen, maar het merendeel doet dat nog niet, geeft geen betaald babyverlof of een verlenging van het kraamverlof.

Ik heb in eerste termijn wel mijn zorgen geuit over de betaalbaarheid en haalbaarheid van deze regeling voor kleine ondernemers. Dat lijkt nu opgelost door het nieuwe voorstel van de initiatiefnemers om het babyverlof te financieren via het werkloosheidsfonds. Hiermee ontstaat een eerlijke verdeling van de lasten over alle werkgevers.

Mijn fractie heeft het nieuwe voorstel getoetst aan de vraag of er sprake is van een verbetering ten opzichte van de bestaande situatie. Welnu, het aantal dagen kraamverlof wordt uitgebreid. Dat is goed. Het wordt een wettelijk recht. Ook dat is goed. Het wordt betaalbaar en haalbaar. Hoewel dit aangepaste voorstel 50% aan kracht inboet ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel, omdat onder druk van een aantal partijen is gekozen voor een week babyverlof in plaats van twee weken, is het toch een kleine stap voorwaarts op weg naar betere verlofmogelijkheden.

Tot slot dacht ik hier te kunnen zeggen: iedereen gefeliciteerd. Ik dacht dat alle beren die de coalitiepartijen op de weg zagen, nu opgeruimd zouden zijn, omdat alle partijen heel lang – ik geloof bijna twee jaar – en heel diep hebben kunnen nadenken. Ik dacht dat de Partij van de Arbeid een verkiezingsbelofte zou inlossen. Ik dacht dat het CDA, de partij van de normen en de waarden en de partij voor de gezinnen en de kinderen, een voorstel dat zij zelf in 1999 per motie heeft ingediend, zou gaan verzilveren. Ik dacht dat de ChristenUnie de waarde die zij aan kind en gezin hecht, om zou zetten in politieke daden. Daarmee hadden wij vandaag heel veel ouders, toekomstige ouders, werknemers en burgers van Nederland heel blij kunnen maken. Maar helaas, ook nu blijkt weer dat deze coalitie deze mensen gewoon in de steek laat. Het was een heel kleine stap, een klein sociaal gebaar geweest, maar ook nu wordt alles weer vooruitgeschoven en wordt vooral gekozen om niets te doen en al die gezinnen en kinderen in de steek te laten. Dat is heel spijtig. Het moge duidelijk zijn dat mijn partij, de SP, wel keuzes maakt, sociale keuzes en keuzes in het belang van de bevolking.

De **voorzitter**: Daarmee zijn wij gekomen aan het einde van de tweede termijn van de Kamer.

Op verzoek van de indieners van dit initiatiefwetsvoorstel schors ik de vergadering gedurende een halfuur zodat zij hun antwoord kunnen voorbereiden.

De vergadering wordt van 17.45 uur tot 18.15 uur geschorst.

□

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank alle woordvoerders voor hun inbreng in tweede termijn. Wij, mevrouw Van Gent en ik, wentelen ons in een zee van sympathie voor ons voorstel. Daarbij moet helaas wel opgemerkt worden dat niet alle sympathie zich ook materialiseert. Desalniettemin zijn wij blij dat alle woordvoerders het idee achter het wetsvoorstel steunen.

Ik begin met het toelichten van onze nota van wijziging en een algemene inleiding over de noodzaak van het babyverlof. Daarbij ga ik ook in op de vraag waarom wij van mening zijn dat ook in deze tijden van crisis de noodzaak van dit wetsvoorstel goed te verdedigen is. Mevrouw Van Gent, het echte brein achter dit wetsvoorstel, zal vervolgens ingaan op de meer specifieke vragen die zijn gesteld. Zij zal ook de amendementen en moties bespreken.

Na de behandeling in eerste termijn werd het ons duidelijk dat wij water bij de wijn moesten doen om het wetsvoorstel door de Kamer te kunnen loodsen. Dat kostte ons wat hartzeer. De belangrijkste pijnpunten bleken de wijze van financiering en de lengte van het verlof. Ik begin met het laatste. Wij hebben besloten de Kamer en met name de PVV daarin tegemoet te komen. Dat sluit aan bij voorstellen die andere partijen in het verleden hebben gedaan.

Dan de financiering. Wij hebben aanvankelijk gekozen voor een echte verlenging. Zoals de twee dagen nu worden gefinancierd, zo wilden wij ook de verlenging financieren. Het is voor ons echter nooit een principieel punt geweest. Sterker nog, wij zien de voordelen van financiering via het Algemeen Werkloosheidsfonds. De lasten worden zo eerlijker verdeeld over alle werkgevers. Dit is met name van belang voor kleine werkgevers. Ook het zwangerschaps- en bevallingsverlof en het adoptieverlof worden via het Algemeen Werkloosheidsfonds gefinancierd.

Tot slot wijzigen wij ook de naam van het wetsvoorstel. Vaderverlof wordt babyverlof. De SP heeft er terecht op gewezen dat met ons voorstel ook lesbische moeders,

de zogeheten meemoeders, recht krijgen op een verlengd kraamverlof. Dat was vanaf het begin ook onze intentie. Wij hebben als indieners dan ook graag de suggestie van mevrouw Karabulut overgenomen en hebben besloten dat babyverlof een betere omschrijving is van ons voorstel.

Het doet mij deugd dat wij vandaag opnieuw kunnen constateren dat het doel van ons wetsvoorstel op brede steun in de Kamer kan rekenen. Alle partijen vinden met GroenLinks dat vaders en moeders beiden verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van en de zorg voor de kinderen. De manier waarop vaders en moeders die verantwoordelijkheid invullen, verschilt van persoon tot persoon en gelukkig maar! Wij kunnen ook constateren dat zich daarbij een patroon aftekent. Niet voor niets is Nederland beroemd en berucht vanwege het anderhalfverdienersmodel. Dat is het model waarin mannen voltijds werken en de vrouw vaak te weinig werkt om economisch zelfstandig te kunnen zijn. GroenLinks wil dit patroon doorbreken. Ik bedoel het patroon waarbij moeders de eerstverantwoordelijken blijven voor de zorg van de kinderen en vaders ook wel handig zijn voor de flesjes, de luiers en de babyvoeding. De moeder houdt echter de regie.

Wij streven naar grotere economische zelfstandigheid voor vrouwen en naar een groter aandeel voor mannen in verantwoordelijkheid voor zorg en opvoeding van kinderen. Het uitbreiden van het kraamverlof is natuurlijk maar een kleine eerste stap in de cultuuromslag die GroenLinks nastreeft en die ook door PvdA, CDA en andere partijen wordt gewenst. Het is een kleine, maar zeker geen onbetekenende stap. De twee dagen kraamverlof die wij nu hebben, is – zoals minister Donner ook stelde tijdens een debat over verlofregelingen – net voldoende voor het bijwonen van de bevalling en de aangifte. Het posten van de geboortekaartjes moet bij wijze van spreken alweer gebeuren tijdens de lunchpauze op het werk. Vader is alweer aan het werk als moeder van de kraamhulp leert hoe je dat nu doet, een kindje verzorgen. De overheid geeft daarmee impliciet de boodschap af dat baby's de aangelegenheid van de moeder zijn en dat het de taak van de vader is om het inkomen te verdienen. Wij willen graag af van die vanzelfsprekendheid. Wij vinden dat ook vaders voldoende tijd moeten hebben om zich in te stellen op de nieuwe situatie. Zij moeten de tijd krijgen om zich te binden aan het pasgeboren kind. Voor vaders is dat misschien nog wel harder nodig dan voor moeders, die het kind ook al negen maanden hebben gedragen. Je zou zelfs kunnen betogen dat het onrechtvaardig is dat vaders slechts twee dagen verlof krijgen. Moeders hebben na de bevalling meestal tien weken verlof. Wij weten dat er gemiddeld zes tot acht weken nodig zijn om fysiek te herstellen van de bevalling. Dit impliceert dat wij moeders daarna nog twee tot vier weken de tijd geven om zich te kunnen binden aan het kind. Waarom zouden wij vaders maar een fractie van dat recht geven? Bovendien is de vader keihard nodig in die eerste dagen na de bevalling. Ik kan als ervaringsdeskundige daarover meepraten. Je moet namelijk echt herstellen van een bevalling. De kraamverzorgende komt tegenwoordig nog maar een paar uur per dag. Het is echt niet meer van deze tijd om te verwachten dat de moeder of de schoonmoeder dan wel komt bijspringen.

Er is wel eens gesteld dat de uitbreiding van het kraamverlof in deze tijd van crisis een luxe zou zijn die wij ons niet kunnen permitteren. Wij zijn het daarmee niet eens. Het uitbreiden van het kraamverlof is geen luxe. Het hoort bij een moderne arbeidsmarkt. Nu zitten wij in een crisis, maar in de zorg, het onderwijs en op veel andere terreinen hebben wij straks grote arbeidsmarkttekorten. Deze tekorten kunnen wij alleen oplossen als wij de arbeidsmarkt op een moderne leest schoeien. Iedereen moet in staat worden gesteld om arbeid en zorg op een ontspannen manier te combineren, zeker nu wij geacht worden tot ons 67ste door te werken.

Kraamverlof hoort bij een moderne arbeidsmarkt. In bijna alle andere Europese landen realiseert men zich dat ook. Nederland bungelt onderaan in Europa. Portugal, Finland, België, Groot-Brittannië, Denemarken, Noorwegen, Frankrijk, Zweden, Hongarije, IJsland, Slovenië, Roemenië, Letland en Estland – ik zal niet de hele Europese Unie noemen – hebben het beter geregeld dan wij in Nederland.

Als laatste wil ik opmerken dat het uitbreiden van het kraamverlof ook een langgekoesterde wens van de Kamer zelf is. De Kamer komt met het instemmen met ons wetsvoorstel ook tegemoet aan een belofte aan zichzelf. In 1995 is er een motie aangenomen die ingediend werd door mevrouw Van Vliet van D66 en mevrouw Adelmund van de PvdA. In die motie werd de regering verzocht, de sociale partners nog even de tijd te geven om het zelf te regelen, en het wettelijk te regelen als dit niet lukte. Met ons initiatiefwetsvoorstel wordt die motie eindelijk, vijftien jaar later, uitgevoerd.

Met deze woorden wil ik graag het stokje doorgeven aan mijn collega, mevrouw Van Gent.

□

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Hartelijk dank. Ik sluit mij natuurlijk aan bij de woorden van mevrouw Halsema. Het doet ons veel deugd dat wij zo veel sympathie voor ons wetsvoorstel ontvangen vanuit de Tweede Kamer. Wij hebben al eerder hierover gediscussieerd. Sympathie is natuurlijk prettig, maar in dit geval kan die niet gratis zijn. Ik zal in mijn verhaal daarop terugkomen. Ik dank de woordvoerders voor hun bijdrage in tweede termijn. Ik dank mevrouw Halsema voor haar gepassioneerde inleiding, maar dank natuurlijk ook onze medewerkers. Mevrouw Halsema verwijst naar mij als de grote motor achter dit wetsvoorstel, maar zonder onze medewerkers hadden wij dit nooit zo goed voor elkaar gekregen. Ik hecht eraan om dit expliciet te zeggen.

Ik zal de afzonderlijke bijdragen kort doorlopen en zo goed mogelijk de gestelde vragen beantwoorden. Ik begin bij de bijdrage van mevrouw Agema van de PVV-fractie. Zij gaf aan dat dit een feestelijke dag is. Ik hoop dat wij aan het eind van deze dag of wellicht morgen ook tot die conclusie kunnen komen. Zij heeft ons steeds hartstochtelijke steun gegeven. Ook heeft zij kritische opmerkingen gemaakt, waarnaar wij goed hebben geluisterd. Op grond daarvan hebben wij het initiatiefwetsvoorstel aangepast. Ik noem onder andere het punt van de vijf dagen en de financiering. Zodoende zijn wij de PVV-fractie tegemoet gekomen. Uiteraard zouden wij het liefst zien dat er tien dagen werden gegeven, maar als wij nu de kans krijgen om een stap te zetten, moeten wij die benutten. Wij waarderen de inbreng van deze fractie en danken haar daarvoor, want zij heeft als een soort breekijzer gediend om mogelijk te

maken dat er een meerderheid ontstaat voor dit initiatiefwetsvoorstel.

Mevrouw Sap van de GroenLinks-fractie heeft ook steun gegeven aan dit aangepaste initiatiefwetsvoorstel. Wat waren we nerveus! We zijn blij dat we ook op de steun van onze fractie kunnen rekenen. Wij kunnen ons echter wel voorstellen dat de GroenLinks-fractie de voorkeur geeft aan tien dagen. Zij realiseert zich waarschijnlijk echter ook dat het met dit voorstel mogelijk is om een eerste stap te zetten.

Mevrouw Sap heeft een motie ingediend, maar het is aan het kabinet om daarover een oordeel uit te spreken. Zij vroeg hoe de Europese richtlijn zich verhoudt tot dit initiatiefwetsvoorstel. De Europese commissie die zich bezighoudt met sociale zaken, is voorstander van vaderverlof. De commissie Vrouwenrechten komt op 23 februari in Europa bijeen. De Europese Commissie heeft over dit onderwerp nog niet gestemd, maar vertegenwoordigers van de PvdA en het CDA in het Europees Parlement zijn voorstander van uitbreiding van het vaderschapsverlof. Zij geven de voorkeur aan uitbreiding naar twee weken. Dat is goed nieuws. Hopelijk kunnen we dat doorvertalen naar de Tweede Kamer. Het kan overigens nog enige tijd duren voordat dit in Europa geregeld is en het in de Europese lidstaten, waaronder Nederland, is geïmplementeerd. Na 23 februari dient het Europees Parlement plenair bijeen te komen. Vervolgens moet het onderhandelen met de Raad van ministers. Ik vind het een goede zaak dat de EU ook met deze kwestie bezig is. Wellicht wordt zij geïnspireerd door onze initiatiefwet. Aangezien het nog geen uitgemaakte zaak is, lijkt het mij goed om een en ander hier te regelen, nu dat mogelijk is.

Mevrouw Smilde van de CDA-fractie heeft warme woorden gesproken. Zij deelt het doel van dit voorstel, maar zij kan zich niet vinden in de oplossingen. Uiteraard betreuren wij dat. Mevrouw Smilde stelde een vraag over het Algemeen Werkloosheidsfonds. Zij vindt die financieringswijze principieel onjuist. Dat fonds is volgens haar immers niet bedoeld voor het financieren van allerlei oneigenlijke zaken. In antwoord op haar vraag zeg ik dat wij aanvankelijk een ander financieringsvoorstel hadden gedaan. Daarop hebben wij echter commentaar gekregen, omdat dit voor kleinere werkgevers een probleem zou zijn. Daarom hebben wij ervoor gekozen om de financiering meer collectief te regelen. Alle werkgevers betalen daar dan aan mee. Ik merk hierbij op dat het goed mogelijk is om daarover andere afspraken te maken, bijvoorbeeld in de vorm van het leveren van een bijdrage door de werknemers zelf. Dat is geen nationaal taboe, dus het is bespreekbaar. Ik ben het dus niet met mevrouw Smilde eens dat het een oneigenlijke financieringswijze is die principieel onjuist is. Later kom ik terug op de exacte wijze van financiering en de ontwikkeling van het fonds.

Mevrouw Smilde merkte op dat het ook mogelijk is om het ouderschapsverlof voor dit doel te gebruiken. Daarbij zei zij dat het toch niet erg is dat jonge vaders zelf meebetalen. Die twee dingen zou ik graag even aan elkaar koppelen. Wat is namelijk het geval als het gaat om het ouderschapsverlof? Ik denk dat mevrouw Smilde ook wel weet dat dit amper betaald is. Bij voltijds verlof gaat het om maximaal € 650 per maand oftewel, voor de preciezigheid, € 4,09 per uur. Dat maakt het ouderschapsverlof een toch wat elitaire regeling. Mensen met een laag inkomen hebben de mogelijkheid niet om zo veel in te leveren op hun inkomen. Het is dus wel mooi gezegd dat het niet zo erg is dat jonge papa's meebetalen, maar dan is natuurlijk wel de principiële vraag óf alle jonge papa's kunnen meebetalen, want niet alle jonge papa's zitten op een riant inkomen. Er zitten ook veel lage inkomens en lage middeninkomens bij. Zij moeten ook de gelegenheid hebben om van zo'n regeling gebruik te maken.

De **voorzitter**: Mevrouw Smilde wil u hierover een vraag stellen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter, dat vind ik een feest.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Van gedachten wisselen is van gedachten wisselen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Zo is het!

Mevrouw **Smilde** (CDA): Mevrouw Van Gent zei dat het CDA in het Europees Parlement had voorgestemd. Dit zou ik willen amenderen. De CDA-delegatie heeft daartegen gestemd. Het is hooguit mogelijk dat een aantal leden van de EVP-fractie voor het vaderverlof hebben gestemd.

Met betrekking tot het ouderschapsverlof heb ik primair aangegeven dat ouders kinderen krijgen en dus ook verantwoordelijk zijn voor de gewenning et cetera. De overheid is daarin faciliterend. Wij zien in dat faciliteren een mogelijkheid voor ouderschapsverlof. Mevrouw Van Gent zegt daarentegen dat dit helemaal moet worden betaald. Ik denk dat wij daarin gewoon een verschillende insteek hebben. Jonge vaders hebben vrije dagen en ze hebben ook vaak atv-dagen. Dat zijn toch ook mogelijkheden?

Daarnaast ben ik heel benieuwd hoe mevrouw Van Gent zal reageren op mijn vraag of er eigenlijk wel heel grote problemen zijn.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Op dat laatste punt kom ik zeker nog terug, want die vraag had mevrouw Smilde gesteld in haar tweede termijn. Natuurlijk geef ik daar dan antwoord op.

Mevrouw Smilde sprak over de EVP. Ik meen te mogen aannemen dat de EVP'ers ook deel uitmaken van de fractie van het CDA in Europa. Zij hebben daar toch ook invloed, mag ik hopen. Ik hoop dat zij in dit geval zo veel mogelijk invloed in de fractie van de christendemocraten hebben. Ik zei ook dat het nog geen uitgemaakte zaak is. Wel is het zo, net zoals het eerder in de Tweede Kamer het geval was, dat de leden van het CDA of de EVP zeer sympathiek staan tegenover het voorstel en dat zij bereid zijn om te bekijken of zij daarin verdere stappen kunnen zetten. Zoals mevrouw Halsema ook al aangaf in haar inleiding – ik meen mij te herinneren dat ook de GroenLinks-fractie het hierover had – heeft de huidige staatssecretaris mevrouw Bijleveld al in 1999 behartigenswaardige woorden gesproken in de zin dat het toch betaald zou moeten zijn. Als het CDA een beetje een consistente lijn zou aanhouden, zou mevrouw Smilde dat nu nog vinden; ik noem het maar als optie.

Daar komt bij dat veel jonge papa's, zoals ik net heb aangegeven, het zich nu gewoon niet kunnen permitteren om deze dagen via het ouderschapsverlof op te nemen. Dat blijkt ook uit de cijfers. Wie maken gebruik

van het ouderschapsverlof? Dat zijn toch de mensen die een wat beter inkomen hebben. Mensen die wat lagere inkomens hebben, maken heel weinig gebruik van deze mogelijkheid.

Mevrouw Smilde vroeg zich ook af: waarom doen mensen dat zelf niet en nemen zij niet verlof op? Zij spitst het daarbij toe op papa's. Voor mama's worden een heleboel regelingen wel betaald. Wij vinden het ook goed dat dat zo is. Wij willen dat onderscheid tussen papa's en mama's – mevrouw Halsema had het er ook al over – veel meer wegnemen, zodat het veel meer een gelijkwaardige keuze wordt tussen de mama's en papa's. Als het niet of onvoldoende betaald wordt, zullen papa's er toch veel minder gebruik van maken, dat weet mevrouw Smilde net zo goed als ik. Dat is voor een eerlijke, eigentijdse verdeling van arbeid en zorg in onze ogen geen goede zaak.

Hoe zit het met werkgevers en hebben de initiatiefnemers aanwijzingen dat het verlof niet wordt gegeven? Wij hebben daarover ook in eerste termijn met elkaar gesproken. Wij hebben op dit punt geen onderzoek laten doen, zoals ik ook toen heb geantwoord. Wel hebben wij signalen gekregen dat in veel beroepen, waaronder de bouw, het verlof niet wordt gegeven. Wij hebben daar veel mailtjes over gekregen van jonge bouwvakkers. Ik ben zelf aanwezig geweest bij de aanbieding van een petitie door de FNV, die actie heeft gevoerd om het vaderverlof mogelijk te maken. Daar waren ook veel jonge bouwvakkers aanwezig die helder aangaven dat hun werkgever niet stond te trappelen om dat verlof te geven en dat zij ook moeilijk vakantie konden opnemen, omdat bouwprojecten af moeten en dus voorgaan. Met name in de beroepen waar het verlof niet in de cao's is geregeld en waar werkgevers ook niet soepel meewerken, zijn er dus wel degelijk problemen. Dat was het geval toen wij hier in eerste termijn ons wetsvoorstel verdedigden en helaas is dat nog steeds zo. Daar zullen wij toch iets aan moeten doen.

De CDA-fractie spreekt warme woorden in onze richting en zegt dat het van belang is dat wij deze zaak regelen. Ik kan de CDA-fractie verzekeren dat dit in de cao's nog steeds niet gebeurt. Wij praten er al vijftien jaar over. Uiteindelijk zullen wij over de brug moeten komen en zullen wij het medeleven, dat vaak gratis of bijna gratis is, moeten omzetten in een betaalde regeling. Daarom staan wij hier, mevrouw Smilde.

Ik dank mevrouw Ortega voor haar bijdrage en de sympathieke woorden die zij gesproken heeft. Zij maakt zich zorgen over de lage inkomens. Op dat punt zijn wij het helemaal met elkaar eens. Ik heb zojuist tegen mevrouw Smilde gezegd dat veel verlofregelingen voor lage en lage middeninkomens te weinig betaald zijn om daarvan gebruik te maken. Als mevrouw Ortega zich op dit punt zorgen maakt – en die zorg delen wij – is het van belang dat zij over de brug komt.

Mevrouw Ortega heeft voorts gevraagd hoe het zit met de cao's. Dat hebben wij uitgezocht. Wij hebben 100 cao's gescreend, ook de wat grotere. Daaruit is naar voren gekomen dat in 22 cao's één dag extra babyverlof is opgenomen, in 59 cao's twee dagen extra babyverlof en in 17 cao's meer dan twee dagen extra babyverlof zijn opgenomen. Wij hebben nader gekeken naar de verschillen tussen de cao's waarin het babyverlof wel en waarin het niet wordt geregeld. Het valt op dat in cao's voor bijvoorbeeld drogisterijwinkelmedewerkers, tandartsassistenten en medewerkers in de kinderopvang en de jeugdzorg wel extra verlof is geregeld. Mevrouw Kraneveldt merkte terecht op dat dit vaak sectoren zijn waar veel vrouwen werken. In die sectoren is dus min of meer wel iets geregeld. In de cao's voor elektriciens, bouwvakkers, stratenmakers, vrachtwagenchauffeurs – ik geef een willekeurige opsomming – dus voor de sectoren waar vooral mannen en dus ook de jonge papa's actief zijn, is nog helemaal niets geregeld en blijft het bij de zeer sobere twee dagen.

Men zal zich ongetwijfeld de aangenomen motie uit 1995 herinneren, waarin werd gezegd dat het tijd wordt dat werkgevers worden opgejut om het babyverlof in de cao's te regelen. Wij zijn nu vijftien jaar verder, dus het wordt tijd om op dit punt door te pakken.

De vorige keer werd door de fractie van de ChristenUnie een opmerking gemaakt over de financiering. Wij hebben ons die kritiek ter harte genomen en nu gekozen voor financiering via het werkloosheidsfonds. Mensen kunnen het daar mee oneens zijn, maar dan horen wij wel graag andere opties, zodat wij wel een meerderheid van de Kamer achter ons krijgen. Misschien kan ik mevrouw Ortega verleiden om toch mee te doen met het wetsvoorstel.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik blijf toch met een vraag zitten. Ik kan mij best vinden in hetgeen mevrouw Van Gent zegt, namelijk dat er een probleem is voor mensen die vrije dagen aanvragen om te kramen en die die dagen niet krijgen. Mijn vraag is dan echter waarom er niet is gekozen voor een wetsvoorstel waarin alleen het recht geregeld wordt en niet de doorbetaling. Waarom is er gekozen voor doorbetaling?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Het recht is natuurlijk belangrijk. Als je echter om financiële redenen niet gebruik kunt maken van dat recht, is het wel mooi dat je het recht hebt maar mist er toch iets. Ik heb dit zojuist al uitgebreid uiteengezet voor de lage inkomens en de lage middeninkomens waar er problemen zijn met het ouderschapsverlof. Er is een probleem als maar een beperkte groep gebruik kan maken van het recht. Ik spreek met name mevrouw Ortega-Martijn indringend aan. Ik ben blij dat zij mij deze vraag stelt. Zij heeft namelijk in haar tweede termijn terecht een groot punt gemaakt van het probleem dat mensen met lage inkomens hebben bij de toegang tot deze verlofregelingen.

Voorzitter. Ik kom nu toe aan de bijdrage van de fractie van D66. Ik weet niet waar mevrouw Koşer Kaya is ...

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Zij heeft zich geëxcuseerd.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Hoewel zij er niet is, ga ik toch in op haar punten. De minister fluistert nu een opmerking in mijn oor, maar ik heb mij voorgenomen om mij niet te laten provoceren.

De fractie van D66 was in eerste termijn zeer kritisch over ons wetsvoorstel en had bezwaren tegen de financiering. Mede namens mevrouw Halsema kan ik zeggen dat wij zeer blij zijn dat de fractie van D66 nu ruimhartig steun heeft betuigd aan ons wetsvoorstel en tevreden is met de wijzigingen die wij hebben aangebracht. De vorige keer hebben we gekissebist over het amendement op stuk nr. 11 van de fractie van D66. Het goede nieuws is dat dit amendement is ingetrokken en

dat wij nu kunnen rekenen op de steun van D66. Onze hartelijke dank hiervoor, zeg ik tegen de lege stoel van mevrouw Koşer Kaya. Zij kan dit in ieder geval teruglezen.

Dit brengt mij bij de bijdrage van de PvdA-fractie. Deze is blij met de naamswijziging in het wetsvoorstel, van "vaderverlof" naar "babyverlof". Het was inderdaad een beetje gek. Wij hadden in ons wetsvoorstel het recht van lesbische meemoeders geregeld. De vraag is dan of je het nog "vaderverlof" moet noemen. Daar had de PvdA-fractie een punt. Ook de SP-fractie heeft hier aandacht voor gevraagd. Wij hebben dus met plezier de naamswijziging in de nota van wijziging opgenomen. Lesbische meemoeders konden in ons voorstel al gebruikmaken van de voorziening en kunnen dat na deze naamswijziging nog steeds. Dat is dan weer prettig geregeld.

Mevrouw Kraneveldt vraagt hoe het WW-fonds zich ontwikkelt. Naar ik heb kunnen nagaan, zat er in 2008 zo'n 7,5 mld. in dit fonds. In 2009 was dit zo'n 5,75 mld. De verwachting voor 2010 is dat er 1,25 mld. in dit fonds zal zitten. Ik zie natuurlijk dat de bedragen naar beneden gaan: in een jaar tijd loopt het fonds terug van 5,75 mld. naar 1,25 mld. Het beroep op het fonds wordt natuurlijk groter, gezien de omstandigheden waarin wij verkeren. Het fonds zal dus waarschijnlijk moeten worden aangevuld. Ik moet echter wel zeggen dat wij in ons wetsvoorstel niet regelen dat werkgevers per se de extra premie van 0,09% moeten betalen. Voor ons is dit punt heel bespreekbaar. Ik dacht dat voor meer partijen in de Tweede Kamer en ook voor de FNV gold dat werknemers een bijdrage kunnen gaan leveren.

Ik wil heel precies aangeven wat ons voorstel kost. Je zou kunnen zeggen dat het WW-fonds bijna leeg is. Ik heb net aangegeven dat het fonds kan worden aangevuld door extra te storten. Ons wetsvoorstel kost 61,5 mln. Dat is natuurlijk peanuts in vergelijking met de totale pot. Laat ik het nog één keer herhalen, dan vergeet niemand het meer: om het vaderverlof te betalen, moet er 0,09% extra premie worden betaald. Dat is, plat gezegd, een tientje per jaar per werknemer. Dat zijn drie biertjes in de kroeg. Het mooie is dat het dan een solidaire regeling is die toegankelijk wordt voor alle werknemers, van de lage inkomens tot de middeninkomens, zodat die breed gebruikt kan worden. Laten we daar dus niet te ingewikkeld over doen.

Het geld klotst niet meer tegen de plinten, maar als potten leeg zijn, moet je ze aanvullen. Dan kun je nog wel degelijk ervoor kiezen om voor 0,09% wat extra te doen.

Mevrouw **Smilde** (CDA): Ik vind het onthutsend dat het fonds zo snel leeg raakt. Mevrouw Van Gent heeft het geloof ik over 0,09%, ik weet het niet eens precies.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb het zes keer gezegd!

Mevrouw **Smilde** (CDA): Mevrouw Van Gent moet toch met mij eens zijn dat uit het WW-fonds ook nog andere zaken moeten worden betaald? Zij heeft het alleen over het vaderverlof, maar als het fonds helemaal leeg is, moeten we ook de reguliere doelstelling van het fonds, namelijk uitkeringen voor werklozen, realiseren. Dan moet de premie veel meer omhoog. Ik vind dat mevrouw Van Gent er tamelijk luchtig over doet dat zij een zo goed als leeg fonds – want als het zo doorgaat, is het volgend jaar leeg – als financiering voor haar wetsvoorstel gebruikt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Als ik de indruk heb gewekt daar luchtigjes overheen te stappen, was dat zeker mijn bedoeling niet. Zo zit ik echt niet in elkaar. Mevrouw Smilde weet van mij dat ik de zaken zeer serieus neem. Het geld in het fonds gaat behoorlijk naar beneden. Ik zie natuurlijk ook wat er gebeurt en ik ben ervoor dat we het goed blijven regelen. Als het zo doorgaat, moeten we het fonds toch vullen. Ik heb gezegd dat het voor ons niet zo is dat alleen werkgevers dat gaan vullen. Ook werknemers kunnen daaraan een bijdrage leveren. Ik heb alleen gezegd dat het in onze ogen niet onredelijk is om 0,09%, een tientje per jaar per werknemer, extra aan te vullen om maatschappelijke vragen op te lossen en om ervoor zorg te dragen dat alle inkomensgroepen gebruik kunnen maken van deze verlofregeling.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vraag enige opheldering van mevrouw Van Gent over het misverstand dat mevrouw Smilde de wereld in heeft geholpen. De pot die nu leeg raakt, is gevuld door werkgevers en werknemers. Pas dit jaar zijn de werknemerspremies op 0% gezet. De pot is dus niet alleen gevuld door werkgevers. Het is een gezamenlijke pot. Kan mevrouw Van Gent dit bevestigen? Is het daarnaast juist niet zo dat het werkloosheidsfonds is bedoeld voor dit soort zware tijden?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mevrouw Karabulut haalt mij de woorden uit de mond. Wat zullen we elkaar dus verder bezig houden. Via haar, via mij zend ik het door naar mevrouw Smilde. Ik denk ook dat zij het gehoord heeft.

Voorzitter. Mevrouw Kraneveldt heeft een vraag gesteld over het WAZO-budget, het budget voor de Wet arbeid en zorg. Ik weet het antwoord niet. Eigenlijk interesseert het mij ook niet op dit moment – voor ik weer een verwijt krijg dat ik er te luchtigjes overheen stap – omdat wij geen voorstellen doen om ons babyverlof te financieren uit dat budget. Het is voor ons dus minder relevant. Als mevrouw Kraneveldt het prettig vindt, wil ik de vraag best doorsluizen naar minister Donner. Die geeft nu ook aan dat de vraag aan hem gericht was. Ik zie dat hij zich erop verheugt om de vraag te beantwoorden.

Mevrouw Kraneveldt zegt dat wij het wetsvoorstel nu nog niet in stemming moeten brengen. Zij wil de totale werkgeverskosten meenemen bij de brede heroverwegingen en verzoekt ons met klem om het initiatiefwetsvoorstel aan te houden. Nu nog geen ja, zegt mevrouw Kraneveldt, dus ook geen nee. Dat begrijp ik natuurlijk. Verder zegt mevrouw Kraneveldt dat de PvdA absoluut niet de intentie heeft om het wetsvoorstel van GroenLinks van tafel te vegen. Dat is natuurlijk heel verstandig van de PvdA-fractie; men zal begrijpen dat ik dat op zichzelf enorm waardeer. Ook zegt mevrouw Kraneveldt dat wij inhoudelijk elkaar heel erg nader zijn gekomen en dat het zeer onwaarschijnlijk is – ik hecht eraan om dat te herhalen – dat de PvdA het laat vallen bij de brede heroverwegingen. Ik zou daarop het volgende willen zeggen tegen mevrouw Kraneveldt. Zij weet net zo goed als ik dat wij al vrij lang hebben gewacht om vervolg te geven aan dit wetsvoorstel. Wij hebben het aangepast

met een nota van wijziging. Ik heb dat natuurlijk allemaal voorbereid; ik kan een enorme lijst noemen, maar mevrouw Kraneveldt kent het net zo goed als ik.

De PvdA heeft met GroenLinks en andere partijen eerder initiatief genomen om het babyverlof betaald voor twee weken te regelen. Nu staan wij voor vijf dagen babyverlof, voor iedereen betaald. Alle inkomens kunnen ervan gebruikmaken, dus ook de lage en lage middeninkomens die op dit moment vaak weinig nut hebben van de bestaande regelingen. Dat is natuurlijk een doelgroep die mevrouw Kraneveldt en ik van belang vinden. Zij zegt nu "zeker!", en ik weet dat dat zo is. Maar laten wij nu eens heel reëel zijn met elkaar. Op dit moment is de situatie als volgt. De PVV: 9 stemmen. De PvdD-fractie is niet aanwezig, maar ik heb het gister nog gecheckt: 2 stemmen. Die zijn voor het babyverlof. D66: 3 stemmen. Die zijn omgegaan en nu voor het babyverlof. De SP: 25 stemmen. Die zijn voor het babyverlof. GroenLinks: 7 stemmen. Die zijn voor het babyverlof. De PvdA: op dit moment 33 zetels in het parlement. Dat is samen 79 zetels.

Mevrouw Kraneveldt zegt dat zij voor de zomer een definitief antwoord wil, maar wij, zoals wij hier nu staan vandaag, weten niet wat er morgen of overmorgen in het parlement aan de hand is. Wij weten niet hoe morgen, overmorgen of misschien na volgende week de stemverhoudingen zijn in dit parlement. Ik doe een indringend beroep op mevrouw Kraneveldt – en ik hoop echt dat zij dat vandaag of morgen in haar fractie wil terugnemen – om de steun die er ligt in de Tweede Kamer nu te verzilveren. Straks is het namelijk te laat; dan zitten wij hier met andere verhoudingen en andere problemen. Dan kunnen wij het niet meer regelen. Het is nu, na vijftien jaar discussie in de Tweede Kamer, het moment. Vijftien jaar! De PvdA heeft aan die discussie actief meegedaan en was samen met GroenLinks een van de voorlopers om te proberen om dit te regelen. Ik zou tegen mevrouw Kraneveldt willen zeggen: laat het niet door uw vingers glippen! Grijp de net geschetste meerderheid vandaag aan zodat wij er morgen over kunnen stemmen en alle aanstaande jonge papa's in Nederland u diep dankbaar zullen zijn, omdat u dit wetsvoorstel, samen met de andere partijen die er voor zullen stemmen, met uw fractie aan een meerderheid hebt geholpen. Ik zal u prijzen, mevrouw Halsema zal u prijzen. Dat gebeurt niet elke dag; dat weet u! Maar wij zullen dat echt doen, ik beloof het u, maar dan moet u nu wel boter bij de vis leveren. U moet dan op dit moment over de brug komen. Niet morgen, overmorgen, volgende week of voor de zomer, maar nu. Nu is het moment, mevrouw Kraneveldt, dat wij dit, na vijftien jaar discussie, met elkaar kunnen regelen. Ik heb het eerder al gezegd en het past ook heel goed bij het babyverlof: nu is het moment om met de billen bloot te gaan! Dat is ook heel toepasselijk, gezien dit onderwerp. Ik moest er ook een beetje om lachen toen mevrouw Agema zei dat het kabinet morgen of overmorgen wel op zijn gat zou liggen. Daar ga ik niet over speculeren. Dat is helemaal niet aan mij, hier nu in vak-K. Maar ik zeg wel dat het nu geregeld moet worden. Doe eens gek voor al die jonge papa's. Die hebben dat echt nodig.

De **voorzitter**: Ondanks het feit dat u het niet tegen haar had, wil mevrouw Agema er toch nog een vraag aan toevoegen.

Mevrouw **Agema** (PVV): Wat een prachtig betoog van mevrouw Van Gent. Hulde daarvoor. Ik heb echter nog een vraag en wel of de verhoging van de premie van 0,09% de volledige dekking van 61 mln. is.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ja.

Mevrouw **Agema** (PVV): Dan ben ik er zo benieuwd naar of de PvdA-fractie deze dekking voldoende vindt!

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Wij hebben nog een paar vragen over het fonds gesteld. Mevrouw Van Gent heeft daar antwoord op gegeven. Wij hebben ook nog vragen gesteld aan de minister en het antwoord daarop willen wij ook nog graag horen. Ik neem de uitspraken van mevrouw Van Gent mee naar mijn fractie. Mevrouw Van Gent wil kijken hoe de werknemers erin zitten. Ik ben onvoldoende ingevoerd in alle ins en outs van het AWf om dat precies op waarde te kunnen schatten en ik moet dat dus ter overweging meenemen naar de fractie. Dat doen wij ook met het hele wetsvoorstel. Natuurlijk rapporteer ik aan mijn fractie hoe dit debat is gegaan en uiteraard geef ik ook het beroep van mevrouw Van Gent op de PvdA-fractie door. Wij hebben het gehoord en wij nemen het allemaal mee in onze overwegingen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent vervolgt haar betoog en ik doe een dringend beroep op haar om zo beknopt mogelijk te zijn.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter. Ik heb een heel korte vraag, want ook ik ben het helemaal eens met het betoog van mevrouw Van Gent: met de billen bloot en niet langer uitstellen. Betekent dit nu ook dat het initiatiefwetsvoorstel morgen of de volgende week in stemming wordt gebracht?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De volgende week niet, of wij moeten de Kamer terugroepen. Dat vind ik op zichzelf ook geen probleem; ik kom hier graag elk moment voor terug. Morgen hebben wij stemmingen, maar ik zou het eigenlijk het liefst vandaag nog in stemming brengen. Laat ik het op zo spoedig mogelijk houden, maar wij zullen dit morgen ter stemming brengen. Dat had ook te maken met mijn indringende oproep aan de PvdA-fractie, want 79 zetels moeten wij voor dit moment zien vast te houden en te verzilveren.

Voorzitter. Ik dank de heer Meeuwis voor zijn bijdrage in tweede termijn. De VVD-fractie heeft een zeer consistente lijn gevoerd: het was nee, het is nee en het blijft nee. Zij voelt er niets voor om het babyverlof te steunen. Die lijn heeft de VVD-fractie altijd gehanteerd, al vanaf 1995. Er is dus ook geen Plan van de Man van de VVD-fractie, geen moties en geen nieuwe bewindspersonen die zich daarover hebben uitgesproken. Het is een heldere lijn, maar het zal ook helder zijn dat wij het er niet mee eens zijn.

Ik wil ook mevrouw Karabulut danken voor haar bijdrage in tweede termijn. De SP-fractie heeft ons wetsvoorstel altijd gepassioneerd gesteund, waarvoor onze grote dank. Ook dat is een consistente lijn: twee weken. Wij moeten nu een stap zetten en ik hoop dat het lukt. Wie weet wat er dan nog in de toekomst mogelijk is. Mevrouw Karabulut was ook degene die het als eerste het "babyverlof" noemde en wij hebben het graag

aangepast. Zij heeft gesproken over de gelukkige werknemer en ik ben het met haar eens dat het kan bijdragen aan goede bedrijfsresultaten als dit goed wordt geregeld. Wij hebben ons wetsvoorstel aangepast, zodat kleine ondernemers niet een te hoge rekening gepresenteerd krijgen en het breder gespreid wordt. Of de beren op de weg zijn opgeruimd, weten wij nog niet helemaal zeker. Wel heb ik goede hoop dat dit gaat lukken. Ook in zware tijden zijn sociale keuzes wel degelijk mogelijk en zijn keuzes voor arbeid- en zorgcombinaties mogelijk. Er zijn keuzes mogelijk om papa's wat meer verlof te geven als hun kindje is geboren. Dat is ook heel belangrijk voor de binding met hun baby. Wij zullen dit wetsvoorstel morgen ter stemming brengen. Op papier hebben we 79 zetels. Ik hoop dat we die kunnen verzilveren, want de jonge papa's in Nederland hunkeren naar deze regeling. De lage inkomens en de lage middeninkomens hunkeren ernaar dat zij ook gebruik kunnen maken van verlofregelingen voor dit goede doel.

De **voorzitter**: Dank u. Ik geef nu het woord aan uw adviseur, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

□

Minister **Donner**: Voorzitter. Mag ik u corrigeren? Ik ben in dezen adviseur van de Kamer en niet van de initiatiefnemers.

De **voorzitter**: Bij dezen is dat rechtgezet, maar u hebt wel het woord.

Minister **Donner**: Met al dit gehunker denk ik dat ik snel moet zijn.

Er is een aantal vragen aan mij gericht. Ik zal mij daarop richten. Dit voorstel is eerder besproken en het is nu aangepast op enkele punten. Wij mogen niet meer spreken van vaderverlof, maar moeten spreken van babyverlof. Ik ben blij dat de initiatiefnemers in het voorgestelde artikel 4:2 over het babyverlof nog wel spreken over de werknemer als "hij", zodat duidelijk is waarover we het hebben.

Ik geloof dat er een fout zit in artikel 4:2b. We moeten daar morgen voor de stemmingen even naar kijken, als er stemmingen zijn. De leden 2 en 3 lijken een definitie van hetzelfde te geven. Het zijn echter twee verschillende definities. Ik vermoed dat hier een cumulatie bedoeld is. Het is ook iets van mijn departement; dat moeten we dus even bespreken. Dat is de techniek.

Zoals wij eerder hebben besproken, wordt een aantal fundamentele bezwaren die ik eerder heb geuit en waarnaar nu wordt gevraagd, door deze wijzigingen niet echt weggenomen. Zo is er het gegeven dat het kabinet ernaar streeft om te komen tot het indikken van een aantal verlofregelingen, en het de oplossingen meer wil zoeken in de arbeidstijden. Ik moet op dit terrein gewoon constateren, ook onder verwijzing naar "Werkt verlof?", het onderzoek van het SCP, dat de huidige systematiek in ieder geval de ruimte geeft die nodig is voor partners om aanwezig te zijn bij de bevalling en daarna.

Het voorstel, hoe men het ook wendt of keert, blijft een voorstel dat het verlof uitbreidt ten laste van de werkgever. Niet in de betaling, maar wel in het aantal dagen dat hij een werknemer niet heeft. Mevrouw Smilde vroeg daarnaar. Dit komt boven op het bestaande ouderschapsverlof, dat het kabinet al heeft uitgebreid van 13 naar 26 weken. Dat is ook de reden waarom het kabinet in de notitie over verlof heeft aangegeven dat de problematiek zich evenzeer laat regelen door het flexibiliseren van het eerste deel van het ouderschapsverlof. Mevrouw Ortega en mevrouw Smilde vroegen daarnaar. Het eerste deel van het ouderschapsverlof zou naar voren gehaald kunnen worden. Het zou op dezelfde wijze kunnen worden geregeld als nu, met een bepaalde tijd van tevoren de aankondiging wanneer het verlof geregeld moet worden. Dat is dus het punt niet. Hier komt in ieder geval één week bovenop, met daarbij het gegeven dat er moet worden betaald. In de kern is dat de problematiek van dit verlof: behalve dat het een uitbreiding is van het feit dat de werkgever de werknemer kwijt is gedurende die tijd, heb je daarnaast dus de betaling. Daar gaat een aantal vragen over.

Ik moet erkennen dat de betaling van invloed kan zijn op het gegeven of vaders thuis blijven. In Zweden heeft men ook de regeling uitgebreid. Uit onderzoek blijkt dat de vaders door de betaling wel meer thuis blijven. Uit datzelfde onderzoek blijkt echter ook dat ze niet meer betrokken worden bij de zorg. Ze gaan gewoon vissen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De minister spreekt vandaag als adviseur van de Kamer. Hij zegt dat de werkgever de werknemer drie dagen "kwijt" is. Suggereert hij daarmee dat de werkgever 365 dagen per jaar zou moeten kunnen beschikken over zijn werknemer? Wij hebben bijvoorbeeld ook vakantie.

Minister **Donner**: Nee. Een bedrijf wordt gedreven met werknemers die aanwezig zijn, niet met werknemers die afwezig zijn. Ik constateer dat bijvoorbeeld een winkelier die een of twee mensen in dienst heeft, volgens dit voorstel gedurende een week de betrokkene drie extra dagen kwijt is. Daar zal hij vervanging voor moeten vinden of hij zal het zelf moeten oplossen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vind dit wel een aparte manier van redeneren. Als ik die redenering zou doortrekken, zegt de minister eigenlijk dat een werknemer er altijd moet zijn. Ook in het geval van een kleine ondernemer geldt dat werknemers op vakantie gaan. Dit zijn drie extra vrije dagen. Zoals de initiatiefnemers al hebben toegelicht, zouden kleine ondernemers ongeveer een keer per vijf jaar dergelijk verlof moeten toekennen. Zo'n grote belasting is dat nu ook weer niet. Ik gaf in mijn inbreng al aan dat het ook heel veel mensen gelukkig maakt en dat ze daardoor betere werknemers worden.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk, u valt in herhaling.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vind het zo jammer dat onze adviseur die kant vergeet te belichten.

Minister **Donner**: Hoe mevrouw Karabulut het ook verder waardeert, ik begrijp uit haar woorden dat zij erkent dat de werkgever betrokkene kwijt is. Of hij daar gelukkiger van wordt, is vers twee.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): De opmerking van de minister dat die Zweedse mannen gaan vissen, intrigeert me. Is uit dat onderzoek gebleken dat die Zweedse mannen in die vijf dagen dat hun kind net geboren is en

Mevrouw Karabulut (SP)

© M. Sablerolle – Gouda

hun vrouw nog in het kraambed ligt, gaan vissen en dus niet thuis zijn? Of heeft dat onderzoek op ander verlof betrekking?

Minister **Donner**: Dat heeft betrekking op het specifieke onderdeel in het ouderschapsverlof in Zweden dat beide ouders dekt en waarvan bepaald is dat het aan de vader gewijd moet worden. Dat is het verlof dat vaderverlof wordt genoemd in het overzicht waarvan mevrouw Sap zegt dat wij daarin zo onderaan bungelen. Uit onderzoek blijkt dat men in die periode wel langer thuisblijft, maar niet meer zorg op zich neemt. Dat is hetzelfde onderzoek.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Het wordt mij niet concreet genoeg. Die periode blijft namelijk vrij vaag. Geldt die bevinding dat vaders gaan vissen nu echt voor die eerste vijf dagen dat het kind net geboren is?

Minister **Donner**: Het voorstel zoals het er nu ligt, heeft geen betrekking op de eerste vijf dagen, maar op de eerste vier weken waarin vijf dagen betaald verlof opgenomen kunnen worden. Dat is in wezen hetzelfde als een maand in Zweden.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Oké, de minister heeft gelijk dat die vijf dagen flexibel in de eerste vier weken kunnen worden opgenomen. Hebben die onderzoeksbevindingen uit Zweden betrekking op die eerste prille maand of niet?

Minister **Donner**: Dat heeft betrekking op die maand die u in uw overzicht het vaderverlof noemde dat ze in Zweden hebben. Dat vergeleek u met dit voorstel om aan te tonen dat Nederland maar heel karig is.

De **voorzitter**: Ik zou u willen voorstellen om uw adviesrol weer aan te nemen.

Minister **Donner**: Dat omvat ook het beantwoorden van de vragen uit de Kamer. Het voorstel met wijziging komt erop neer dat er drie extra dagen verlof worden gegeven.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Aangezien de heer Donner onze adviseur is, mag ik ook af en toe wel wat tegenspraak bieden. Het onderzoek waar de minister naar verwijst, gaat volgens mijn informatie niet over tien dagen kraamverlof, maar over twee papamaanden. Dat is dus een heel andere verlofvorm. Dat voorbeeld is dus slecht en gaat hier niet op.

Minister **Donner**: Mijn stelling is: het blijkt gewoon dat meer verlof niet leidt tot meer betrokkenheid bij de zorg. Dat blijkt uit dat onderzoek. Ik zeg ook niet dat het in Nederland zo is, ik geef aan dat men in Zweden de zaak om dezelfde reden heeft uitgebreid en dat het daar niet leidt tot het op zich nemen van meer zorgtaken.

Mevrouw **Karabulut** (SP): U moet wel eerlijk zijn. Het onderzoek en de resultaten waar u aan refereert, gaan over het papaverlof en niet over een verlengd kraamverlof van tien dagen voor vaders en meemoeders. Wilt u dat even rechtzetten? Anders geeft u ons namelijk een onjuiste weergave van de feiten en dat hoort een adviseur niet te doen.

Minister **Donner**: Maar het voorstel dat hier ligt, gaat niet over een tiendaags verlof rond de bevalling! Het gaat over een periode van vier weken rond de bevalling; in die periode mogen vijf dagen opgenomen worden. Dat is het voorstel zoals het hier ligt.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Vier weken is nog altijd geen twee maanden papaverlof.

Minister **Donner**: Het is één maand, daar ben ik het mee eens.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Je mag vijf dagen opnemen!

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ja!

Minister **Donner**: Vier weken is één maand, volgens normale berekeningen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Volgens dit aangepaste voorstel mag je nu gedurende die vier weken vijf dagen papaverlof opnemen. Dat is slechts drie dagen extra, that's it. Zo kun je je vrouw bijstaan als ze aan het herstellen is van de hechtingen in haar bed en kun je je binden met de baby en al het andere waar het CDA als partij ook voor zegt te staan.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk.

Minister **Donner**: Ik verwijs naar de ervaringen in Zweden. Uiteraard is de Zweedse wetgeving niet de Nederlandse wetgeving. Ook daar is echter met motieven, mede vanuit het punt van de binding met het kind, besloten het verlof uit te breiden. Uiteraard mag ik aannemen dat vaders ook helpen bij de bevalling en na de bevalling, maar uit dat onderzoek blijkt dat meer verlof wel leidt tot meer thuiszitten, maar niet tot vervullen van meer zorgtaken.

Mevrouw **Agema** (PVV): Dan ga ik toch nog even door op de huidige Nederlandse situatie, vooral in de kraamzorg. Het kabinet had namelijk in het coalitieakkoord beloofd om de kraamzorg uit te breiden van 44 naar 49 uur. In de tussentijd zijn echter wat problemen ontstaan, bijvoorbeeld in de marktwerking van de

kraamzorgveiling, en nu blijkt opeens die hele sector op losse schroeven te staan! Er is op dit moment 11% tekort aan kraamzorghulp! We mogen blij zijn als mensen in ons land in ieder geval dit jaar nog de minimum wettelijke norm van 24 uur zorg krijgen. Hoe kan de minister hier dus volhouden of zelfs maar suggereren dat vaders wel zouden gaan vissen, terwijl ze gewoon thuis keihard nodig zijn? Er is namelijk simpelweg onvoldoende kraamhulp! Bovendien heeft het kabinet die belofte van 49 uur al helemaal niet waargemaakt.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk.

Minister **Donner**: Mevrouw Agema, ik heb aangegeven dat uit Zweeds onderzoek blijkt dat het extra verlof dat daar is gegeven, niet leidt tot een structurele wijziging in de arbeid- en zorgtaken. Natuurlijk kunnen we het hebben over zaken waarin Nederlanders verschillen van Zweden, en we kunnen stellen dat Nederlandse vaders uiteraard nooit gaan vissen en altijd bezig zijn in het huishouden. Maar daar hebben we het niet over. Ik geef alleen aan dat wat nu ter tafel ligt in feite een uitbreiding is van het ouderschapsverlof, met nog weer een nieuwe periode met een andere wijze van betaling, zij het dat de zorg kan worden gedekt door het flexibiliseren van het ouderschapsverlof. Dan hebben we het vooral over de betaling. Nogmaals, het gaat om vier weken. Het kabinet wil dit flexibiliseren, zodat dat rond de bevalling kan worden opgenomen. Derhalve hebben we het nu alleen over drie dagen extra verlof in die periode.

Mevrouw **Agema** (PVV): De minister begint met hetzelfde verhaal als waar ik aanvankelijk op aansloeg. Hij doet nog niet eens een poging om in te gaan op mijn verwijt aan de regering met betrekking tot de kraamzorg. De kraamzorg staat in ons land op losse schroeven, want er is 11% tekort aan kraamzorghulpen. Vaders kunnen nu dus niet eens genieten van die vijf dagen, maar moeten keihard bijspringen omdat de zorg die wij als samenleving zouden moeten bieden, niet eens geleverd wordt. De wettelijke norm van 24 uur wordt al niet eens gehaald. Een vader denkt dus misschien wel aan vissen, maar moet intussen gewoon keihard meewerken.

Minister **Donner**: Mevrouw Agema, uw stelling komt erop neer dat die vaders dat nu al doen. Dat zal dus niet veranderen bij een wijziging van de verlofregeling. Het enige waar ik op wijs, is de ervaring die men in Zweden opgedaan heeft, namelijk dat de uitbreiding van de verlofperiode niet leidt tot een structurele wijziging in de zorgtaken.

Mevrouw **Agema** (PVV): Ik heb twee pogingen gedaan om de minister te bewegen, iets te zeggen over het verwijt dat ik het kabinet maak, namelijk dat de kraamzorg niet op orde is. Ik heb nog geen begin van een antwoord gekregen. Ik hoop dat de minister nog even probeert een antwoord te geven en aangeeft wat hij vindt van de huidige situatie dat door de kraamzorgveiling de hele sector op zijn gat ligt en ouders momenteel al blij mogen zijn als zij de wettelijke minimumnorm van 24 uur kunnen krijgen, in plaats van de beloofde 49 uur uit het coalitieakkoord.

Minister **Donner**: Ik begrijp dat mevrouw Agema het wil hebben over het zorg- en kraamverlof. Dat is een onderwerp waar ik mij niet op geprepareerd heb in mijn rol als adviseur bij dit wetsvoorstel. Het betreft ook de verantwoordelijkheden van andere ministers, die ik niet geheel kan dekken.

Voorzitter. Het voorstel komt er nu op neer dat er drie dagen extra betaald verlof komen. De regeling zoals die wordt voorgesteld, komt namelijk in de plaats van de bestaande twee dagen. Derhalve gaat het dus om een uitbreiding van drie dagen. Daarom denk ik ook dat er een verschil zit in de berekening van de financiering. Er is namelijk uitgegaan van een uitbreiding met drie dagen, terwijl met dit voorstel in wezen vijf dagen ten laste van de begroting zullen komen. Vermoedelijk zal het bedrag dat wij op het departement hebben berekend, neerkomen op kosten in de orde van grootte van 110 mln. om de kosten te dekken en ongeveer 10 à 15 mln. voor de administratieve lasten. In wezen komt het dus neer op een voorstel in de orde van grootte van 120 à 125 mln. Er is hier een beeld ontstaan dat door te bepalen dat het uit het Algemeen Werkloosheidsfonds komt, het daarmee gedekt is. Dat is echter niet het geval. De dekking zal gevonden moeten worden op de begroting van SZW. In de huidige begrotingsomstandigheid, betekent dat dat er gekort zal moeten worden op andere uitkeringen. Dat is precies dezelfde problematiek van de WAZO, waarop ook gezegd is dat die betaald wordt uit het AWf, terwijl die wordt gedekt via de begroting van SZW. Een van de discussies die wij op dit moment voeren en die wij ook bij de begroting van SZW hebben gevoerd, betreft de stijging van de lasten van de WAZO. Dat was aanleiding om te komen tot het voorstel met betrekking tot de AOW-partnertoeslag. Die was en is nodig ter dekking van onder andere de kosten die het gevolg zijn van de structurele stijging van de WAZO-lasten.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik schrik hier toch een klein beetje van. Als dit goedbedoelde initiatief ten laste gaat van misschien wel serieuzer en noodzakelijker uitkeringen – dat is wat ik de minister nu hoor zeggen – dan wil ik graag van de minister horen wat er dan at stake is. Als wij dit mooie initiatief, dat hier redelijk breed wordt gedragen, honoreren, wat offeren wij daar dan voor op? Creëren wij dan niet een groter probleem, dan het probleem dat wij aan het oplossen zijn?

Minister **Donner**: Op dit moment kan ik u daar geen antwoord op geven, omdat dit onderdeel zal zijn van de begrotingsdiscussie die we gaan hebben. Daarom refereerde ik eraan dat wij vorig jaar al de problematiek hadden van onder andere de stijging van de WAZO-kosten. Dit betreft de vergoeding van de zwangerschapsverlofuitkering. Omdat er meer vrouwen werken en bovendien op hoger betaalde posities zitten, nemen die kosten toe. Dat moet gedekt worden uit de begroting. De begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid oogt wel alsof zij miljarden omvat, maar dat lijkt maar zo. Het gaat hierbij om discussies zoals die over de AOW-partnertoeslag, over de toeslag voor ouders met gehandicapte kinderen en over de tegemoetkomingen op de verschillende terreinen die we hebben moeten beperken. Die discussie kan de Kamer niet ontlopen door te stellen dat de werkgeverspremie met 0,09% moet worden verhoogd. De verhoging van de lasten is namelijk een ander gebied. Dat is een heel andere discussie. Als de Kamer dit aanvaardt, komt dit ten laste

van de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en zal dit daar gedekt moeten worden.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik heb een punt van orde. Ik hecht waarde aan de vaststelling van de minister dat in zijn berekening het initiatiefwetsvoorstel twee keer zo duur is, geen 61 mln. maar 120 mln. Ik hecht er waarde aan om van de initiatiefnemers te horen hoe zij dat taxeren en of zij een rekenfout of een inschattingsfout hebben gemaakt, of dat hun adviseur het niet goed ziet.

De **voorzitter**: Ik neem aan dat de minister zijn rol als adviseur opneemt en zich beperkt tot de gestelde vragen en de inbreng bij het wetsvoorstel. Dat zou erg gepast zijn.

Minister **Donner**: Aan mij werd gevraagd hoe dit gedekt is en hoe de ontwikkeling is wat betreft het AWf. Ik leg de Kamer uit dat de mededeling dat het geld uit het AWf komt, niet betekent dat de Kamer daarmee van de discussie over de dekking af is. Ik heb verder toegelicht waarom het volgens mijn berekening om een ander bedrag gaat. Die 61 mln. is namelijk berekend op basis van drie dagen uitbreiding, terwijl dit voorstel de lasten van de twee dagen vaderverlof die er nu zijn, van de werkgever naar de publieke middelen overhevelt. Deze regeling komt in de plaats van het bestaande vaderverlof. Dat betekent extra lasten in de orde van grootte – in onze berekening – 110 mln. aan kosten en 10 mln. tot 15 mln. aan administratieve lasten.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik vind dat de minister zijn rol als adviseur aan de Kamer in dit debat een beetje merkwaardig invult. Ik maak bezwaar tegen het voorbeeld dat hij gaf van Zweden en de vissen. Hij zegt vervolgens dat het voorbeeld voor de Nederlandse situatie helemaal niet relevant is. Toch noemt hij het maar even om ons op het verkeerde been te zetten. Ik maak daar ernstig bezwaar tegen.

Dan het andere punt. Het klopt dat in onze raming de drie extra dagen zijn toegerekend aan het werkloosheidsfonds. Dat klopt. De minister heeft daar een punt. Als je de vijf dagen eruit haalt, gaan de lasten voor het WW-fonds inderdaad iets omhoog. Daar staat tegenover dat de lasten voor de individuele werkgever omlaag gaan met eenzelfde bedrag. Werknemers mogen daar ook een aandeel in hebben. Per saldo is de verhoging van de lasten voor het bedrijfsleven maar 61,5 mln. en geen euro meer. Ik wil dat de minister dat in dit debat bevestigt.

Vervolgens is de vraag wat gecompenseerd gaat worden. Dat komt bij de voorjaarsnota naar de Kamer. Dan kan daarover besloten worden. De Kamer kan dan besluiten om prioriteit aan deze belangrijke regeling te geven, die per saldo leidt tot 61 mln. aan extra lasten, maar waarvoor de werkgevers ook wat terugkrijgen. Wij kunnen dat bijvoorbeeld oplossen door de werkgeverspremie in de WW wat te verhogen. Zij krijgen immers ook een lastenverlichting. Alle ruimte dus. De minister is nu echter suggestief bezig door te stellen dat het voorstel meer lasten met zich brengt dan wij hebben voorgespiegeld. Oké, ik geef toe dat het netter was geweest als wij de afzonderlijke componenten hadden laten zien. De minister schetst nu echter een vertekend beeld.

Minister **Donner**: Nee, mevrouw Sap, dit voorstel schept verwarring. Het oude voorstel legde de lasten bij de werkgever. Dit nieuwe voorstel komt volledig ten laste van de overheidsbegroting. U zegt dat er per saldo twee dagen afgaan bij de werkgevers en er bij de overheid drie dagen bij komen. Mevrouw Kraneveldt stelde in dit kader ook vragen over de WAZO en hoe dit loopt. Ik geef aan dat dit ten laste komt van de begroting van SZW. Dat het geld uit het AWf komt, verandert niets daaraan.

Het klopt dat werkgevers met dit voorstel twee dagen lastenverlichting hebben. Die dagen komen dan echter niet ten bate van de begroting van SZW. In de algemene discussie over de lastenverdeling zal gekeken moeten worden waar die komen. In mijn rol als adviseur geef ik aan hoe dit uitwerkt in de overheidsbegroting. Bij de voorjaarsnota zal naar alle waarschijnlijkheid 120 mln. tot 125 mln. extra gedekt moeten worden op de begroting van SZW. Gelet op de discussie van het afgelopen jaar zullen er dit keer nog substantiëlere regels geraakt worden dan de partnertoeslag in de AOW.

De **voorzitter**: Echt even heel kort.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik maak nogmaals ernstige bezwaren tegen het beeld dat de minister hier schetst. Deze Kamer kan beslissen dat het de moeite waard is om na vijftien jaar discussie deze regeling via een lichte premieverhoging – 0,09% of laat het 0,15% worden – van de WW te betalen. Het kabinet heeft begrotingsregels afgesproken en blijft onder bepaalde ijklijnen zitten. Dat is prima. Dat respecteer ik. Dat is een keuze van het kabinet. Het is echter aan de Kamer om dit te doorbreken omdat wij deze regeling zo belangrijk vinden. Die is ons deze kleine extra uitgave waard. De Kamer kan dat vervolgens bij de voorjaarsnota bekrachtigen. De minister, als adviseur, legt de Kamer op om zich te persen in de begrotingsregels van dit kabinet. De Kamer is daar echter helemaal niet aan gehouden. De Kamer mag zelf daarover beslissen.

Minister **Donner**: Ik ben hier als adviseur. Ik spreek over de Comptabiliteitswet en de systematiek van de begrotingswetten. Er ligt hier geen voorstel om premies te verhogen. Er ligt hier geen voorstel om belastingen te verhogen. Die zaken zijn niet voorwerp van dit voorstel. Dit voorstel breidt de lasten van de overheid met ongeveer 120 mln. tot 125 mln. uit en biedt daarvoor geen dekking. Er ligt hier namelijk geen voorstel tot verhoging van premies.

Mevrouw Sap, u denkt dat dit voorstel het regelt door aan te geven dat het betaald wordt uit het AWf, maar dat is niet zo. Er ligt hier alleen een regeling die de lasten voor de overheid uitbreidt en de lasten voor de werkgevers vermindert en het daarbij laat.

De **voorzitter**: Mevrouw Sap, dit is echt de allerlaatste keer, maar heel kort.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik wil dit nogmaals bestrijden. Deze regeling doet ook een voorstel voor de financiering. Het formele moment om dit voorstel af te tikken is niet nu maar bij de voorjaarsnota. Dan kan de Kamer dit bekrachtigen. Er ligt hier een volledig transparante regeling. Ze is glashelder. Het is duidelijk welke kosten zij met zich brengt. De voorjaarsnota is het formele moment om dit door te laten werken in de

premie. Dan is ook het formele moment om te besluiten over de verdeling daarvan over werknemers en werkgevers en over de doorwerking naar de overheidsbegroting die de Kamer wenselijk acht. Dat komt bij de voorjaarsnota en niet nu.

Minister **Donner**: Mevrouw Sap, ik moet u nogmaals erop wijzen dat het enkele mededelen in dit wetsvoorstel dat bepaalde kosten ten laste komen van het AWf, niet betekent dat daarmee de premies verhoogd worden. Dat besluit is separaat. Het moet genomen worden in het kader van het totale lastenpatroon van dit wetsvoorstel. Het gaat over de scheiding van inkomsten en uitgaven. Dit wetsvoorstel schept alleen meer lasten voor de overheid en verlicht de lasten voor de werkgevers. Daar blijft het bij.

Het is wat anders dat u het anders wilt. Die voorstellen liggen hier echter niet. Derhalve zal het kabinet bij de voorjaarsnota in moeten gaan op de oriëntatie en de problematiek. De kosten hiervan zullen dit jaar september duidelijk zijn. Dan zal er ruimte gevonden moeten worden. Ik geef slechts aan – gelet op de discussie die wij hebben gevoerd over de afgelopen begroting, waarin wij ook al een begin hadden van deze discussie – dat dit ten laste zal gaan van andere uitkeringen.

Er waren nog vragen over de ontwikkeling van het AWf. Ik kom met iets andere getallen dan mevrouw Van Gent noemde, maar ik vermoed dat dit mede het gevolg is van de afronding. Het AWf stond eind 2008 op 9 mld., eind 2009 op 6 mld. en zal naar raming bij de huidige ontwikkeling van de werkloosheid eind 2010 op 700 mln. staan. Dat omvat mede de lasten van de WAZO, de zwangerschapsverlofregeling, van 1,1 mld. Die zijn opgelopen van 850 mln. in 2007 naar 1,1 mld. in de lopende begroting. Ik heb al gezegd wat de mogelijke oorzaken daarvan zijn. Daar berusten ook de berekeningen op van de 61 mln. van de 110 mln. Vermoedelijk zijn er iets meer vaders werknemer dan moeders dat zijn. Dat is ook de reden dat ik op het punt van de uitvoeringslasten een marge neem van 10 mln. tot 15 mln.

Ik meen dat ik hiermee de vragen die mij zijn gesteld, heb beantwoord.

De **voorzitter**: Ik neem aan dat u ook een oordeel geeft over de moties, die wel degelijk aan het kabinet waren gericht.

Minister **Donner**: Dat klopt, voorzitter.

In de motie-Sap op stuk nr. 15 wordt het kabinet verzocht te onderzoeken hoe de verlofregelingen in het kader van arbeid en zorg beter toegankelijk kunnen worden gemaakt voor de lage inkomens en lage middeninkomens. Het is een verzoek te onderzoeken, dus ik zal proberen daaraan te voldoen. Ik stel voor dat ik dat meeneem in de voorstellen bij de uitwerking van de verlofnotitie in wetgeving. Dat lijkt mij de juiste plaats om aan te geven in hoeverre het mogelijk zou kunnen zijn om dat te doen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Begrijp ik goed dat de minister zegt dat hij bij de voorstellen die hij zal doen, expliciet zal laten onderzoeken in welke mate deze toegankelijk zijn voor lage en middeninkomens en in welke mate deze voorstellen kunnen stimuleren dat ook mannen met lage inkomens een groter aandeel in de zorgtaken nemen?

Minister **Donner**: Er zijn maar een paar verlofregelingen die betaald zijn. Andere verlofregelingen zijn onbetaald. Mevrouw Sap vraagt mij hoe zij beter toegankelijk kunnen worden gemaakt voor mensen met lage inkomens en lage middeninkomens, in het bijzonder voor mannen uit die groepen. Ik ga niet voor alle verlofregelingen onderzoeken hoe er gebruik van wordt gemaakt door lage of hoge inkomens. Ik vermoed dat dit niet mogelijk is. Het overzicht van hoe gebruik wordt gemaakt van verlofregelingen hebben wij niet. Ik lees in de motie dat de regering wordt gevraagd om te bezien of verlofregelingen beter toegankelijk kunnen worden gemaakt. Ik denk dat bij de onbetaalde verlofregelingen geen onderscheid bestaat tussen lage, hoge en middeninkomens en mannen en vrouwen. Als de Kamer mij verzoekt dit te onderzoeken, zal ik dat gaarne doen. Het lijkt mij dat dit het beste kan in het kader van de voorstellen die wij naar de Kamer zullen sturen ter uitwerking van de notitie over de verlofregeling.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik ben niet helemaal tevreden met dit antwoord. De toevoeging van de minister aan het eind, namelijk dat er bij onbetaalde verlofregelingen eigenlijk geen onderscheid wordt gemaakt tussen lage, midden- en hogere inkomens dus dat het daar niet uitmaakt, is nu juist de zorg van de fractie van GroenLinks en volgens mij ook van mevrouw Ortega-Martijn. Wij weten allemaal dat in de praktijk vooral hoger opgeleiden gebruikmaken van verlofregelingen die inhouden dat er onbetaald verlof wordt gegeven. Zij kunnen zich dat immers permitteren. Wat het ouderschapsverlof in Nederland betreft, hebben wij daarover al eerder gegevens ontvangen. Volgens mij moet de minister wat dat betreft dan ook een stap verder kunnen gaan. Hij dient echt te kunnen aantonen in hoeverre de huidige verlofregelingen in Nederland een belemmering zijn voor mensen met lage inkomens en met middeninkomens. Die regelingen houden immers in dat een groot deel van het verlof niet wordt betaald. De minister stelt voor om met verbeteringen en vernieuwingen op dat terrein te komen. In hoeverre zullen die echt gaan werken? Als de minister bereid is om toe te zeggen dat hij ervoor zal zorgen dat die regelingen hun werk zullen doen, lijkt het mij goed dat hij dit daarin meeneemt. Mocht hij die toezegging niet kunnen doen, dan willen wij dat er een uitvoerig onderzoek wordt gedaan dat op langere termijn verschijnt. We willen echt dat dit goed wordt onderzocht.

Minister **Donner**: Wat wilt u onderzocht hebben? Met de motie vraagt u op welke wijze regelingen beter toegankelijker kunnen worden gemaakt. Daarin staat niet het verzoek om te onderzoeken wat de huidige praktijk is. Zoals gezegd, kan ik in de notitie over verlof aangeven in hoeverre het gebruik daarvan voor de groepen die u noemt, daardoor beïnvloed wordt. U vraagt nu om een onderzoek en niet om met op dit punt te komen. Mij lijkt dus dat dit het juiste kader is voor die uitwerking. Ik begrijp van mijn ambtenaren dat daarover wel iets te zeggen valt. Ik zal dat op dat moment dus gaarne doen. Dan kan ik ook ingaan op de toegankelijkheid van de regeling.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Volgens mij komen we er nu niet helemaal uit. Ik zal de motie in stemming brengen. De minister zal met zijn notitie, die komend voorjaar

verschijnt, proberen om die motie zo veel mogelijk uit te voeren. Mochten wij daarover niet tevreden zijn, dan zullen wij daarop op dat moment terugkomen.

De **voorzitter**: Dat is een mogelijke procedure.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik borduur hierop voort. Ook ik heb een vraag gesteld over het ouderschapsverlof. Graag wil ik dat wordt nagegaan wat de mogelijkheden zijn om de toegankelijkheid van die regeling enigszins te verruimen voor mensen met een laag of een middeninkomen. Begrijp ik het goed dat de minister daartoe bereid is?

Minister **Donner**: Ik geef juist aan dat die verkenning van de mogelijkheden die er op dat terrein zijn, onderdeel zal zijn van mijn voorstel. Mevrouw Smilde vraagt in haar motie om dat wetsvoorstel voor 1 mei naar de Kamer te sturen. Ik zeg toe dat ik mijn uiterste best zal doen om dat voor 1 mei te doen. Dat wetsvoorstel zal overigens niet alleen gaan over de flexibilisering van het ouderschapsverlof, maar ook over een aantal andere regelingen. Naar mijn mening moet dat mede gaan over de vraag op welke wijze de richtlijn over het ouderschapsverlof, indien die is vastgesteld, zal worden uitgevoerd. Dat punt zal ik dus meenemen. Ik zeg nogmaals dat ik toezeg dat ik mijn uiterste best zal doen. Verder zeg ik toe dat ik de Kamer, voorafgaand aan de indiening van het wetsvoorstel, met een brief zal informeren over de concrete weg. Ik zal in ieder geval proberen om ervoor te zorgen dat die brief begin april bij de Kamer ligt.

De **voorzitter**: Ik constateer dat er nog één vraag is gesteld aan mevrouw Van Gent. Ik stel haar dus in de gelegenheid om die kort te beantwoorden.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter, hartelijk dank. Voordat ik de vraag van de heer Meeuwis beantwoord, hecht ik eraan om op te merken dat ik vind dat de minister zijn rol als adviseur op een heel bijzondere wijze heeft vervuld. Dat moet mij van het hart. Wat mij betreft gaat het dan niet alleen om het ″vissen″, maar ook om het feit dat je een objectieve adviseursrol moet vervullen. De wijze waarop de minister aan die rol invulling gaf, was naar mijn idee nogal suggestief en politiek van aard. Dat is weliswaar een keuze, maar het is niet fijn als dat op deze wijze gebeurt. Als Kamerleden een initiatiefwet verdedigen, mag je toch aannemen dat het kabinetslid dat als adviseur optreedt, daaraan een objectieve bijdrage levert. Die objectieve bijdrage heb ik vandaag gemist.

De **voorzitter**: De adviseur bepaalt zijn eigen rol en geeft zelf invulling aan de wijze waarop hij de Kamer wenst te adviseren. Daaraan kunt u kwalificaties toekennen, maar dat is gewoon de rol die de minister in dit verband speelt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Daar hebt u een punt, voorzitter, maar het leek mij toch goed om dit even naar voren te brengen. Je mag aannemen dat je een goed advies krijgt, maar ″dat kan beter″, zoals ze in Groningen zouden zeggen.

Ik kom op de vraag van de heer Meeuwis. Mevrouw Sap is ook al op dit punt ingegaan. Ik houd in principe vast aan mijn berekening, want het is inderdaad zo dat er ook een lastenverlichting bij werkgevers zal plaatsvinden. Dan is het ook heel logisch om de werkgeverspremie eventueel wat te verhogen. Eventueel kan ook van werknemers nog een bijdrage in het werkloosheidsfonds worden gevraagd. Dat kan in de Voorjaarsnota worden geregeld.

Er zijn ook enorme bedragen over tafel gekomen als het gaat om administratieve lasten. Ik constateer dat in de discussie die zich vervolgens ontspon en die ik bescheiden in vak-K heb aangehoord, de 120 mln. waarmee de minister in zijn rol van adviseur aanvankelijk kwam in de richting van de Kamer, al vrij snel van tafel was. Dat is van tafel, omdat je zaken tegen elkaar moet afwegen. Op de kwestie van de lastenverzwaring versus de begroting van SZW en de begrotingsregels is mevrouw Sap al uitgebreid ingegaan. Het is een keuze, maar het lijkt er heel erg op dat de minister het hier zo negatief mogelijk wenst te presenteren en dat het dan punt is. Het is echter puntkomma, want als dit besluit hier wordt genomen, kunnen ook vervolgbesluiten worden genomen. De minister had ook voor die invalshoek kunnen kiezen als het gaat om het werkloosheidsfonds en de vraag hoe dat weer gevuld gaat worden. Ik blijf erbij dat het hierbij slechts gaat om een klein percentage van het fonds waarmee een nieuw doel wordt bekostigd. Het fonds kan heel goed weer worden gevuld, en daartoe is ook bij Voorjaarsnota te besluiten.

De **voorzitter**: Ik constateer dat u de vraag beantwoord hebt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Het betreft een initiatiefwetsvoorstel, voorzitter. Ik snap ook wel dat de klok doortikt. Het lijkt mij geen enkel bezwaar om het op deze manier te regelen. Ik heb ook de volle overtuiging dat wij dit op de juiste manier kunnen herfinancieren.

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Kunnen de indieners ons voor de stemming morgen een brief sturen waarin zij dit nog eens helder uiteenzetten? Dit is voor mij een iets te vaag antwoord. Mevrouw Van Gent is goed gesouffleerd door de fractie van GroenLinks, maar ik wil graag nog een degelijke uiteenzetting over de financiën, waarin zij ook echt ingaat op de argumenten die de minister heeft gegeven.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik ben graag bereid om daarop nog kort terug te komen.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik wil dit nog iets specificeren. Mijn vraag is om de onduidelijkheid over de totale kosten van het initiatief weg te nemen. Er mag ook bij staan wat er aan besparingen wordt gerealiseerd. Daarnaast wil ik echter meer weten over de dekking. Dat punt is door de adviseur heel nadrukkelijk naar voren gebracht. Er ligt hier een ongedekt voorstel. Ik denk dat het goed is als de indieners dit in hun berichtgeving voor morgen meenemen en wij de informatie hierover voor de stemmingen krijgen. Dat zal wel heel laat zijn. De indieners hebben dus de hele dag de tijd.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik maak bezwaar tegen de kwalificatie ″ongedekt voorstel″. Dat is niet het geval, zoals ik net helder heb aangegeven en zoals ook anderen hebben aangegeven. Ik ben echter als was in de handen van de Kamer als ons wetsvoorstel een

meerderheid kan krijgen. Van de stem van de heer Meeuwis ben ik niet zeker, maar zeker in de richting van mevrouw Kraneveldt en anderen zal ik dit nog even kort schriftelijk toelichten. De Kamer kan dat morgen ruim voor de stemmingen tegemoetzien.

De **voorzitter**: De minister wil nog één opmerking maken.

Minister **Donner**: Er is over de adviseur gezegd dat er geen objectief advies is gegeven. Daarvan wens ik afstand te nemen. Ik heb slechts gewezen op wetenschappelijk onderzoek uit Zweden. Ik weet niet of dat niet objectief is. Het kan voorstanders wellicht niet uitkomen, maar het is objectief onderzoek. Hetzelfde geldt voor mijn opmerkingen met betrekking tot de begrotingstechniek. Ik heb aangegeven wat daarbij aan de orde is. Als de Kamer daarover nog nadere toelichting wil hebben, ben ik gaarne bereid om die te geven. Als ik een standpunt afgeef ten aanzien van wat het beste is, wens ik niet dat wordt gezegd dat ik mijn rol apart invul.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik wil een opmerking maken over de objectiviteit van het onderzoek uit Zweden. Daar ging het niet om. De minister gaf zelf in het vervolg van zijn betoog aan dat het onderzoek uit Zweden niet relevant hoeft te zijn voor de Nederlandse situatie. De vraag rijst dan waarom het wel genoemd wordt, als zeer onduidelijk is of het überhaupt relevant is voor de Nederlandse situatie. Dat was mijn punt.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Morgen zal worden gestemd over het wetsvoorstel en de ingediende moties.

De vergadering wordt van 19.45 uur tot 20.45 uur geschorst.

Voorzitter: Kraneveldt-van der Veen